

Een verkenning van rechtsongelijkheid in het sociaal domein.

FNV – augustus 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	5
Kernpunten, uitgangspunten, standpunten.....	6
2. Algemeen overzicht bijzondere bijstand en individuele toeslagen	8
2.1 Bijzondere bijstand in (middel)grote gemeenten.....	8
Conclusies.....	10
2.2 Overzicht individuele inkomensvoet bij meer dan zeventig gemeenten.....	12
3. Gemeentepolitie in regio Haaglanden / Rotterdam.....	15
3.1 Inleiding	15
3.2 Toelichting	18
4. Gemeentelijke minimaregelingen en regelingen voor chronisch zieken en mensen met een beperking in Noordoost Brabant en Noord Limburg.....	19
4.1 Inleiding	19
Conclusies.....	19
4.2 De individuele inkomensvoet.....	21
Uitkomsten onderzoek.....	21
Standpunten Lokale netwerken van de FNV.....	22
4.3 Bijzondere bijstand.....	23
Uitkomsten onderzoek.....	23
4.4 Collectieve aanvullende zorgverzekering.....	25
Uitkomsten onderzoek collectieve zorgverzekering.....	25
Standpunten Lokale netwerken van de FNV.....	26
4.5 Compensatie meerkosten chronisch zieken/mensen met beperking	27
Uitkomsten onderzoek.....	27
Standpunten Lokale netwerken van de FNV.....	27
4.6 Compensatie eigen bijdrage Wmo-maatwerkvoorzieningen.....	28
Uitkomsten onderzoek eigen bijdrage Wmo-maatwerkvoorzieningen	28
4.7 Compensatie eigen bijdrage Wmo algemene voorzieningen	30
Standpunten Lokale netwerken van de FNV.....	30
4.8 Mantelzorgwaardering.....	31
Uitkomsten onderzoek.....	31
Standpunten Lokale netwerken van de FNV.....	31
4.9 Onderzoek naar (niet-)gebruik van minima-regelingen.....	33
Standpunten Lokale netwerken van de FNV.....	33
Informatievoorziening en voorlichting	33
4.10 Overige minima-regelingen.....	34
Standpunten Lokale netwerken van de FNV.....	34
5. Casus Walcheren, in het kort.....	35
Nawoord.....	37
Dankwoord.....	39
Bijlage 1: overzicht overige gemeentelijke minimaregelingen Noordoost Brabant.....	40
Bijlage 2: Overige gemeentelijke minimaregelingen Noord Limburg.....	42

1. Inleiding

Sinds de decentralisaties binnen het sociaal domein in 2015, waarbij verantwoordelijkheden rondom de maatschappelijke ondersteuning van burgers in het kader van de Jeugdwet, Participatiewet en de Wmo 2015 naar gemeenten zijn overgeheveld, is er veel veranderd. De hervorming van het sociaal domein had als doel de ondersteuning van kwetsbare burgers te verbeteren door de dienstverlening dichter nabij burgers te organiseren. Deze insteek houdt verband met discussies rondom de houdbaarheid en betaalbaarheid van de verzorgingsstaat, doordat er vanuit de bevolking een groeiend beroep werd gedaan op maatschappelijke voorzieningen terwijl de belastingopbrengsten niet (evenredig) meegroeiden door het trendmatig verlagen van de belastingdruk op vermogen, winsten en hoge inkomens. Hierdoor ontstond ruimte binnen het publieke debat om anders te kijken naar de wijze waarop de solidariteit is georganiseerd binnen de Nederlandse samenleving. Voorheen werden risico's op het gebied van werk en gezondheid via sociale regelingen collectief verzekerd en gedeeld, maar door een groeiend aantal knelpunten binnen dit verzorgingsstelsel verschoven denk- en beleidskaders van "zorgen voor" naar "zorgen dat". De hervormingen binnen het sociaal domein moeten gezien worden in het kader van deze verschuiving van het maatschappelijk debat en de maatschappelijke verhoudingen, waarbij de belastingdruk stapsgewijs is verschoven richting huishoudens met een lager inkomen en er minder voorzieningen en dienstverlening tegenover staan. De verhoudingen waren tien jaar geleden dermate gekenterd dat wanneer alle soorten belastingen (directe en indirecte belastingen) bij elkaar opgeteld werden alle inkomensgroepen, van de laagste tot de hoogste, een praktisch even hoge belastingdruk ervoerde. Een rapport van het CBS uit 2022 toonde aan dat deze trend zich heeft doorgezet en dat de rijkste Nederlanders relatief het minste belasting betalen.¹ Daartegenover staat dat de laagste inkomensgroep nauwelijks meer profijt krijgt van overheidsvoorzieningen in vergelijking met de hoogste inkomensgroepen. Als je enerzijds heffingen die huishoudens betalen en anderzijds het gebruik van overheidsvoorzieningen door huishoudens tegen elkaar afstreept dan heeft de laagste inkomensgroep praktisch net zoveel profijt van het herverdelingsbeleid als de hoogste twee inkomensgroepen.²

Ondanks deze werkelijkheid is in de publieke belevingswereld en bij beleidsmakers het idee geworteld dat er een groter beroep gedaan moet worden op het eigen vermogen: de eigen kracht en mogelijkheden van mensen en hun netwerken om tot oplossingen te komen waarbij de overheid een ondersteunende en activerende rol in zou moeten nemen. Hierdoor zou het probleemoplossend vermogen van kwetsbare mensen groeien en we minder intensieve voorzieningen nodig zijn ter ondersteuning van deze mensen. Door de decentralisaties in 2015 is dan ook het *recht* van burgers op voorzieningen komen te vervallen en vervangen door een *plicht* vanuit gemeenten om ondersteuning te bieden. Bovendien zou deze ondersteuning efficiënter en effectiever georganiseerd kunnen worden op decentraal niveau, omdat gemeenten dichter bij burgers staan en dus betere inzage hebben in de hulp- en zorgvragen en -behoeften die zij hebben. Daarnaast zou een decentrale organisatie beter aansluiten op integraal werken binnen het sociaal domein, doordat het eenvoudiger is om dwarsverbanden te organiseren.³

Met andere woorden, de decentralisaties gingen gepaard met meerdere verwachtingen en doelstellingen, waarbij het hoofdzakelijke idee was dat gemeenten de zorg en ondersteuning beter kon inrichten dan hogere bestuurslagen waarbij de volgende positieve effecten gerealiseerd zouden kunnen worden, voor zowel de hulpbehoevende burger als de samenleving in het geheel genomen:

- Door zorg en ondersteuning op lokaal niveau te organiseren zou heter beter mogelijk zijn om vroegtijdig, lichtere vorm van integrale hulp te verlenen, om zware en dure ondersteuning op een later moment te voorkomen;
- Decentraal werken zou ook tot een effectievere integrale werkwijze leiden, door verbindingen tussen de domeinen te leggen, zodat bijvoorbeeld de effecten op lange termijn voor de Participatiewet meegewogen worden bij het selecteren van een interventie in het kader van de Jeugdwet. Hierdoor zou de samenhang binnen het sociaal domein versterkt worden, wat gepaard zou gaan met het remmen van de kosten;
- Door de activering van het eigen oplossende vermogen binnen het sociaal netwerk van burgers zou de (maatschappelijke) participatie van bewoners groeien, waardoor mensen en de samenleving meer zorg voor elkaar zouden dragen en het zorgstelsel op termijn duurzamer zou worden.

Vanaf meet af aan waarschuwde FNV voor mogelijke uitwassen van de decentralisaties binnen het sociaal domein, in het bijzonder ook omdat de decentralisatie gepaard ging met een korting van drie miljard vanuit het Rijk vanwege de optimistische verwachting dat de zorg- en ondersteuningsprocessen een stuk efficiënter ingericht zouden gaan

¹ CBS, 2022, "Ongelijkheid en herverdeling"

² SCP, 2017, "Voorzieningen verdeeld"

³ Dit blijkt bijvoorbeeld uit een analyse van het SCP uit 2020: "Sociaal domein op koers? Verwachtingen en resultaten van vijf jaar decentraal beleid"

worden—vijf jaar na dato, in 2020, tekende het SCP inderdaad op dat de (financiële) resultaten achterbleven bij de verwachtingen.⁴

Naast dat de realiteit van oplopende tekorten, groeiende wachtlijsten en een afname van de kwaliteit van diensten en voorzieningen dwars door het optimistische verwachtingspatroon liep, hangt de toegenomen beleidsvrijheid die gemeenten kregen toebedeeld door de decentralisaties nauw samen met **rechtsongelijkheid**.

De FNV ageert al langere tijd tegen de willekeur die ontstaan is als gevolg van de decentralisering van het sociaal domein. Er is sprake van rechtsongelijkheid volgens de FNV. Zo zijn er verschillen in de voorwaarden (inkomens- en vermogensgrenzen) die gelden voor toegang tot minimaregelingen en -voorzieningen, de aard en omvang van de voorzieningen (wat valt er binnen en buiten het aanbod van een kindpakket of kortingspas), de hoogte van de regelingen; en daarnaast verschillen in informatievoorziening wat mogelijk bijdraagt aan niet-gebruik, hoe beschut werk wordt vormgegeven, verschillen in de hoeveelheid en vorm van mantelzorgondersteuning of onafhankelijke cliëntenondersteuning, verschillende financieringswijze met gevolgen voor de kwaliteit van voorzieningen, toegenomen complexiteit van regelgeving en instanties, waaronder ook landelijke of lokale regelingen die tegen elkaar inwerken; de kwijtschelding of compensatie van de eigen bijdrage voor minimahuishoudens, wat onder meerkosten valt, of bijzondere bijstand een lening is, waarvoor je de bijzondere bijstand voor kunt aanwenden, enzovoorts.

Alles bij elkaar opgeteld maakt dat het minima- en armoedebeleid een onvoorspelbaar doolhof is van regelingen, landelijke en lokale toeslagen, voorzieningen en instellingen. Daarbij speelt dat er veel onzekerheid is bij huishoudens wat de angst voor fouten en terugvorderingen weer vergroot. Het sociaal domein is hierdoor tot een **postcodeloterij** verworden, waarbij de mate waarop iemand aanspraak kan maken op minimaregelingen of andere ondersteuning, die essentieel kunnen zijn om zo goed mogelijk deel te blijven nemen aan de samenleving, grotendeels berust op de toevallige bijkomstigheid van de woonplaats.

Daarnaast signaleerde en signaleert de FNV dat er sprake is van gemeenten die de rand van de wet opzoeken, en er soms overheen gaan in de zoektocht naar versoering van voorzieningen en additionele bezuinigingsruimte om tekorten dicht te lopen. Onder druk van financieringstekorten blijkt de verleiding groot voor gemeenten om hun beleidsvrijheid creatief te gebruiken en '**ontmoedigingsbeleid**' te voeren door middel van het opwerpen van drempels om daarmee de vraag naar ondersteuning in te perken.

Binnen de FNV zetten we ons in op verschillende terreinen en lagen om een einde te maken aan deze loterij. Dit rapport is een verkenning van de ongelijke beleidsomgeving waarmee mensen te maken krijgen als gevolg van de decentralisaties. Deze verkenning van rechtsongelijkheid gebeurt aan de hand van onderzoek rondom een aantal regionale clusters, onder meer uitgevoerd door lokale netwerken van de FNV, aangevuld met verwijzingen naar een aantal (middel)grote gemeenten om de huidige situatie goed te illustreren. Het gaat hierbij om de regio's Haaglanden-Rijnmond, Noord Limburg, Noordoost Brabant, Walcheren en een selectie van (middel)grote gemeenten verspreid over de provinciën.

Kernpunten, uitgangspunten, standpunten

- Het sociaal domein zal in de publieke belangstelling blijven staan de komende periode vanwege (a) de aanhoudende knelpunten, hetgeen discussie over de houdbaarheid en betaalbaarheid blijft voeden; en (b) het onverminderde en dagelijks belang dat kwetsbare mensen hebben bij effectieve ondersteuning en hun sociale rechten hierin;
- Het sociaal domein neemt een centrale plek in binnen het fundamentele debat rondom herziening van de verzorgingsstaat, de participatiesamenleving en de rol van de overheid in het organiseren van solidariteit;
- De structurele en oplopende tekorten bij gemeenten en een megabezuiniging van enkele miljarden vanaf 2026 zullen gemeentelijke financiën flink onder druk zetten;
- De complexiteit van het sociaal domein, met de wirwar aan overlappende, doorkruisende en soms tegenstrijdige regelingen en voorzieningen, naast een oerwoud aan uitvoerende instanties, zal om publieke aandacht blijven vragen;
- Van de inkomensgrens voor Wmo-maatwerkvoorzieningen tot uiteenlopende gemeentelijke interpretaties van hun taakstelling met betrekking tot beschut werk, het maakt uit in welk postcodegebied je woont;
- Volgens de FNV is er sprake van een gebrek aan objectivering met betrekking tot waarom inkomens- en vermogensgrenzen per gemeente zo bepaald zijn. Verschillen in minimaregelingen per gemeente weerspiegelen eerder de toevallige voorkeuren en prioriteiten van het gemeentebestuur dan van het armoedepatroon in een bepaalde gemeente;

⁴ SCP, 2020, "Sociaal domein op koers? Verwachtingen en resultaten van vijf jaar decentraal beleid"

- Armoebestrijding hoort geen postcodeclotering te zijn. De ondergrens waar niemand doorheen mag zakken, moet voor iedereen in Nederland gelijk zijn en op landelijk niveau bepaald worden.
- Een centralisering van het armoede- en minimabeleid op landelijk niveau moet niet gepaard gaan met een korting. Het sociaal minimum moet over de hele linie omhoog.

De toenemende (rechts)ongelijkheid valt uit te splitsen in een aantal categorieën, waaronder de volgende:

- **Verschillen in toegang tot zorg:** Afhankelijk van de gemeente waar men woont, kan er een groot verschil zijn in de toegang tot en de kwaliteit van zorg. Sommige gemeenten hebben meer middelen beschikbaar om slagkracht en expertise te organiseren in vergelijking met andere gemeenten, wat leidt tot ongelijkheid in de beschikbare ondersteuning. Daarnaast verschillen de inkomens- en vermogensgrenzen
- **Wachlijsten:** In sommige regio's en gemeenten zijn er lange wachlijsten voor bepaalde vormen van zorg, waaronder jeugdzorg, en beschut werk terwijl elders mensen sneller geholpen kunnen worden;
- **Verschillen in kosten:** De compensatie van de eigen bijdrage kan variëren van gemeente tot gemeente en het rentepercentage en het plafond van sociale leningen lopen bijvoorbeeld zeer uiteen;
- **Informatievoorziening:** Niet alle burgers worden even goed geïnformeerd over hun rechten en de beschikbare voorzieningen, wat kan leiden tot ongelijkheid in het (non-)gebruik van sociale regelingen;
- **Maatwerk versus standaardisatie:** Hoewel maatwerk een doel is van de decentralisatie, kan de uitvoering ervan sterk verschillen per gemeente, wat leidt tot ongelijke behandeling van vergelijkbare gevallen.

Deze voorbeelden benadrukken de noodzaak voor een kritische evaluatie van het huidige systeem en de ontwikkeling van strategieën om rechtsongelijkheid te verminderen. In deze rapportage volgt een verkenning van de ongelijkheid. Daarbij kijken we eerst in het algemeen naar de bijzondere bijstand aan de hand van een aantal gemeenten en de individuele inkomenstoeslag onder de loep genomen bij een groter aantal gemeenten. Vervolgens worden verschillen in de gemeentepolissen tegen het licht gehouden aan de hand van gemeenten in de regio Haaglanden en Rotterdam. Daarop volgt een onderzoek naar gemeentelijke regelingen in de regio's Noordoost Brabant en Noord Limburg, met daarin ook verwijzingen naar regelingen met betrekking tot de individuele inkomenstoeslag, de bijzondere bijstand en de collectieve zorgverzekering. Als laatste wordt het sociaal domein in de regio Walcheren kort uitgelicht. Dit schept hopelijk een duidelijk beeld van de veelzijdigheid aan ongelijkheid waarmee het sociaal domein in Nederland is ingericht.

2. Algemeen overzicht bijzondere bijstand en individuele toeslagen

Hieronder volgen twee verkenningen van rechtsongelijkheid in het sociaal domein aan de hand van het beleid rondom de bijzondere bijstand in een aantal gemeenten en een overzicht van het beleid met betrekking tot individuele toeslagen in meer dan zeventig gemeenten.

2.1 Bijzondere bijstand in (middel)grote gemeenten

Hieronder een grove vergelijking rondom de bijzondere bijstand uit een selectie uit één van de twee grootste gemeenten met meer dan 100.000 inwoners per provincie (dus met uitzondering van Zeeland die geen gemeente met meer dan 100.000 inwoners kent; Zeeland wordt aan de hand van de situatie in Walcheren later apart uitgelicht in dit verslag, zie: [5. Casus Walcheren, in het kort](#)). Alle gegevens zijn per augustus 2024 verzameld. In willekeurige volgorde:

Groningen

Groningers met een laag inkomen kunnen bijzondere bijstand aanvragen voor zaken die ze niet kunnen betalen en nergens anders vergoed krijgen. De gemeente Groningen bekijkt per keer of er sprake is van een bijzondere situatie. Tot en met september 2024 vallen hoge energiekosten onder de bijzondere bijstand. Verder vallen onder de bijzondere bijstand tandartskosten en de mondhygiënist, andere medische kosten (zoals fysiotherapie of steunzolen), de eigen bijdrage rechtsbijstand, woonkostentoeslagen, bewassing en kledingslijtage, stookkosten, maaltijdvoorziening, verhuiskosten, reiskosten, uitvaartkosten, legeskosten en reiskosten door een verblijfsvergunning, de kosten van een mentor en/of beheer PGB. Deze lijst is niet uitputtend. Bewindvoering vanuit de gemeente is gratis. Commerciële bewindvoering valt niet onder de bijzondere bijstand.

Inkomensgrens: 120% van de bijstandsnorm.

Draagkracht: Van het deel van het inkomen dat hoger is dan 120% van de bijstandsnorm wordt 35% gezien als uw draagkracht.

Vermogensgrens: € 7.575 voor alleenstaanden; € 15.150 voor een echtpaar of samenwonend stel; € 15.150 voor alleenstaande ouders met inwonend kind van onder de 18 jaar oud.

Leeuwarden

Bijzondere bijstand: Leeuwarders met een laag inkomen kunnen bijzondere bijstand aanvragen voor ongewone, dringende en noodzakelijke kosten die niet elders vergoed worden. Hieronder vallen onder meer bewindvoeringskosten, maaltijdvoorzieningen, kosten van rechtsbijstand, hoge woonkosten i.v.m. een sociaal-medische indicatie of andere medische kosten.

Inkomensgrens en draagkracht: De inkomensgrens is 100% van de bijstandsnorm. Er wordt wel rekening gehouden met bijvoorbeeld hogere woonlasten of ziektekosten. Voor bijzondere bijstand in Leeuwarden wordt ook een draagkrachtberekening gedaan. Wanneer de kosten waarvoor bijzondere bijstand aangevraagd wordt hoger dan de draagkracht, dan wordt eventueel dat deel vergoed.

De vermogensgrens is € 3.788,00 voor alleenstaanden en € 7.575,00 voor alleenstaande ouders en gehuwden/samenwonenden. Dit is de helft van de vermogensgrens van de algemene bijstand.

Emmen

Bijzondere bijstand: Emmenaren kunnen aanspraak maken op bijzondere bijstand voor onverwachte en hoge kosten die zij niet zelf kunnen betalen en die dringend en noodzakelijk zijn.

Inkomensgrens: 100% van de bijstandsnorm.

Draagkracht: Inkomen boven de bijstandsnorm (exclusief vakantietoeslag) wordt als draagkracht aangemerkt: Wanneer de noodzakelijke kosten boven de draagkracht liggen dan komt het bedrag boven deze grens in aanmerking voor vergoeding vanuit de bijzondere bijstand.

Vermogensgrens: Voor alleenstaanden ligt op € 7.575; voor alleenstaande ouders en echtparen is de vermogensgrens € 15.150.

Enschede

Twintenaars uit de gemeente Enschede kunnen bijzondere bijstand aanvragen voor om extra of hoge kosten, zoals inrichtingskosten, de eigen bijdrage voor bewindvoering, rechtsbijstand, vervoer, of een vergoeding voor bepaalde hulpmiddelen. Daarnaast kunnen inwoners van Enschede een lening krijgen in het kader van de bijzondere bijstand voor algemene kosten zoals verhuiskosten, kosten voor huishoudelijke apparatuur, of babyuitzet.

De inkomensgrens voor bijzondere bijstand is 110% van de bijstandsnorm.

De vermogensgrens voor een alleenstaande ligt op € 7.575 en voor een alleenstaande ouder / echtpaar ligt deze op € 15.150

Almere

Almeeders met een laag inkomen kunnen aanspraak maken op bijzondere bijstand voor onvoorziene en noodzakelijke kosten. De bijzondere bijstand kan een gift of een lening zijn. Met bijzondere bijstand kunnen bijvoorbeeld medische kosten, kosten voor bewindvoering, kosten voor rechtsbijstand, kosten voor jongeren van 18 tot en met 20 jaar, koop computer/laptop, reiskosten voor kinderen tot 18 jaar, extra kosten door ziekte of hoge leeftijd, kosten van duurzame gebruiksgoederen voor de woning (meubels, wasmachine), kosten voor babyuitzet, kosten door verhuizing, kosten voor wonen (Woonkostentoeslag), kosten van identiteitsbewijs of verblijfsdocument, kosten van begravenis en crematie, en reiskosten betaald worden.

Inkomensgrens: Onduidelijk.

Vermogensgrens: Gehuwden of samenwonenden € 15.150; Alleenstaande ouders € 15.150; Alleenstaanden € 7.575

Nijmegen

De kosten die u maakt worden nergens anders (voor een deel) vergoed. Bijvoorbeeld door een zorgverzekeraar, de belastingdienst of een lening bij de GKB

Inkomensgrens: Het draagkrachtpercentage varieert op basis van de (gezins)situatie. Bijvoorbeeld: Voor alleenstaande ouders en gezinnen met een kind is de inkomensgrens voor draagkracht loos inkomen 110% van de bijstandsnorm. Terwijl voor alleenstaande ouders en gezinnen met twee of meer kinderen het draagkracht loos inkomen gesteld is op 120% van de bijstandsnorm.

Vermogensgrens: Het vermogen is niet hoger dan € 7.575 (alleenstaande) of € 15.150 (voor alleenstaanden met kinderen of getrouwen/samenwonenden).

Utrecht

Utrechters kunnen bijzondere bijstand aanvragen voor, bijvoorbeeld, een noodzakelijke verhuizing of inrichtingskosten, wanneer een inwoner door een bijzondere situatie niet over een inboedel beschikt. De doelgroepen zijn: daklozen, statushouders, bewoners van de vrouwenopvang. Daarnaast kan bijzondere bijstand aangesproken worden voor dieetkosten, maaltijden aan huis, bewindvoering, begravenis- of crematiekosten, rechtsbijstand, noodzakelijk witgoed, enzovoorts;

Inkomensgrens: Voor het inkomen gaat de gemeente Utrecht uit van een draagkrachtberekening:

“De draagkrachtruimte is het inkomen boven de van toepassing zijnde bijstandsnorm, exclusief vakantiegeld en de voor rekening van belanghebbende blijvende noodzakelijke kosten, (...) gerekend over de draagkrachtperiode; a. 5% van de draagkrachtruimte bij een inkomen tot en met 110% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm; b. 30% bij een inkomen groter dan 110%, maar kleiner dan of gelijk aan 200% van de toepassing zijnde bijstandsnorm; c. 100% bij een inkomen groter dan 200% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm.”

Vermogensgrens: De vermogensgrens ligt op € 7.575 voor alleenstaanden of € 15.150 voor alleenstaanden met kinderen of getrouwen/samenwonenden.

Amsterdam

Hoofdstedelingen, alsook inwoners van Weesp, kunnen aanspraak maken op bijzondere bijstand als ze plotseling te maken krijgen met extra kosten die ze niet kunnen betalen uit het eigen inkomen of vermogen. De gemeente Amsterdam maakt gebruik van een versimpeld regime, waarbij inwoners hun maandelijkse inkomen kunnen doorgeven zonder rekening te hoeven houden met landelijke toeslagen of vakantiegeld.

Inkomensgrens: Voor de inkomensgrens wordt gekeken naar het jaarinkomen van afgelopen jaar (2023) en is de grens vastgesteld op € 33.700 voor mensen met partner en eventueel kinderen. Alleenstaanden met één of meer kinderen onder de 18 kunnen tot € 30.330 verdienen. Alleenstaanden kunnen tot € 24.720 verdienen. Voor regelingen voor kinderen geldt weer een hogere inkomensgrens.

Vermogensgrens: € 7.605 voor alleenstaanden en € 15.210 voor alleenstaanden met kinderen of samenwonenden met of zonder kinderen. De vermogensvrijlating voor woningbezitters is vastgesteld op 235.000 euro. Inwoners met een laag inkomen met een woning tot deze waarde hebben recht op bijzondere bijstand.

Den Haag

Hagenezen (en Hagenaren) kunnen een verzoek doen voor bijzondere bijstand voor aantoonbare en noodzakelijke kosten voortkomende uit bijzondere omstandigheden, wanneer ze over onvoldoende draagkracht qua inkomen en vermogen beschikken.

Inkomensgrens en draagkracht: De gemeente Den Haag maakt gebruik van een draagkrachtberekening, waarbij een inkomen boven de 130% van de bijstandsnorm het inkomen volledig in de draagkrachtberekening meegenomen wordt.

Vermogensgrens: voor een alleenstaande: € 7.575; voor een alleenstaande ouder: € 15.150,00; voor gehuwden: € 15.150,00.

Tilburg

Tilburgers kunnen aanspraak maken op bijzondere bijstand voor noodzakelijke, niet-dagelijkse kosten. Medische kosten zijn niet voor de bijzondere bijstand, maar maaltijdvoorziening of de eigen bijdrage voor de Wmo wel. Verder kan er bijvoorbeeld een kapotte wasmachine, advocaatkosten of schoolkosten van de kinderen mee worden bekostigd.

Inkomensgrens: € 1.491,64 alleenstaanden; € 1.917,81 alleenstaande ouders; € 2.130,90 gehuwd/samenwonend volgens de gemeentewebsite van Tilburg en € 1.363,06 - alleenstaanden; € 1.752,49 - alleenstaande ouders en € 1.947,22 voor samenwonenden volgens de officiële gemeenteorganisatie Werk en Inkomen Tilburg. Daarnaast geldt een draagkrachtberekening voor een eventuele eigen bijdrage voor de bijzondere bijstand.

Vermogensgrens: € 7.575 voor alleenstaanden; € 15.150 voor alleenstaande ouders, gehuwden/samenwonenden.

Venlo

Voor inwoners van Venlo geldt eveneens dat ze bijzondere bijstand voor bijzondere kosten die noodzakelijk zijn. Het maakt niet uit of de kosten eenmalig zijn of regelmatig. Het gaat bijvoorbeeld om extra waskosten voor kleding of beddengoed in verband met ziekte of een handicap.

Inkomensgrens: Voor de bijzondere bijstand is de inkomensgrens soms 100% van de bijstandsnorm, maar dit kan ook een hoger percentage zijn afhankelijk van de kosten die gemaakt worden.

Vermogensgrens: Voor alleenstaanden is de vermogensgrens € 7.575; voor alleenstaanden met kinderen, gehuwden of samenwonenden is de vermogensgrens € 15.150.

Conclusies

In artikel 35 van de Participatiewet worden de criteria geschetst waaraan bijzondere bijstand moet voldoen:

- Het gaat om daadwerkelijke, aantoonbare, noodzakelijke kosten;
- De kosten komen voort uit bijzondere omstandigheden;
- Er is geen voorliggende voorziening;
- Er is geen draagkracht in inkomen of vermogen.

Op dit gebied is het beleid van gemeenten dan ook weinig onderscheidend. Alle bovengenoemde gemeenten hanteren deze criteria. Er zijn accentverschillen waar te nemen in wat valt onder noodzakelijke kosten. Utrecht richt zich vrij expliciet op bepaalde doelgroepen. Alle gemeenten uit bovenstaande lijst hanteren voor de bijzondere bijstand ook dezelfde vermogensgrens, zoals die is gedefinieerd in Artikel 34 van de Participatiewet voor de algemene bijstand, met uitzondering van Leeuwarden die de helft van deze grens hanteert.

Grotere verschillen zijn aan te merken in het berekenen van de draagkracht op het gebied van inkomen. Dit varieert van relatief eenvoudige tot complexere constructies voor het berekenen van draagkracht uit inkomen. Zo wordt in de gemeente Nijmegen de grens bepaald op basis van uiteenlopende kenmerken zoals gezinssamenstelling, terwijl andere gemeenten een duidelijkere grens hanteren. Venlo hanteert in principe een inkomensgrens van 100%, maar dit kan weer een hoger percentage zijn afhankelijk van de kosten die gemaakt worden. Ook de vermogensvrijstelling kan variëren per gemeente, zo valt woningbezit tot een waarde van € 235.000 onder de vermogensvrijlating in de gemeenten Amsterdam en Weert. Verder varieert het per gemeente of de bijzondere bijstand altijd een gift is of ook een lening kan zijn.

Sommige gemeenten vermelden de inkomensgrenzen in absolute getallen (euro's), de meesten in percentages van de wsm en een aantal noemen geen bedragen of percentages op hun website.⁵ De verschillen in informatievoorziening vallen hierbij op. Sommige gemeenten vermelden op hun eigen website of op die van hun uitvoerdersorganisatie inkomens- en vermogensgrenzen van het jaar ervoor of zelfs verschillende bedragen.

De onduidelijke communicatie over inkomensgrenzen (inclusief en exclusief vakantiegeld) of het effect van landelijke toeslagen draagt mogelijk bij aan de onvoorspelbaarheid, hetgeen niet-gebruik van minimavoorzieningen in de hand kan werken. Het is vaak onvoldoende inzichtelijk aan de voorkant of je recht hebt op regelingen of voorzieningen.

Overweeg het volgende scenario: Het gezin Erik en Alyssa, beiden 26, woonden samen met hun 4 jarige kind, Milan, bij hun (schoon)ouders in afwachting op een sociale huurwoning. Door onvoorziene

⁵ Bij zeven gemeenten waarop geen duidelijke informatie te vinden was op hun website of via secundaire bronnen is eind juli navraag gedaan via het contactformulier. Twee gemeenten reageerden binnen een termijn van drie weken.

omstandigheden moeten ze nu met spoed het ouderlijk huis verlaten, zonder uitzet. Met een verzamelinkomen van circa € 2.400 per maand en weinig vermogen is het financieel lastig om een hele huisraad aan te schaffen. Ze doen daarom een beroep op de bijzondere bijstand voor financiële ondersteuning. Wanneer ze dit in Amsterdam doen maken ze bijvoorbeeld aanspraak op bijzondere bijstand voor een 2 of 3 zitsbank die tot maximaal €1.547 vergoed wordt; een wandmeubel tot maximaal €696; een vergoeding tot €387 voor een tweepersoonsbed en tot €329 voor een bijpassend matras (of tot €774 voor een speciaal matras); voor een combimagnetron kan een gezin tot €272 vergoed krijgen, en een stofzuiger tot €193. Hiervan zal alleen toegekend worden wat noodzakelijk is en niet anders vergoed kan worden. Er zal dus per geval gekeken worden wat echt noodzakelijk is en wat de goedkopere opties zijn. Echter, wanneer hetzelfde gezin een beroep zou doen op de bijzondere bijstand in Emmen maken ze bij voorbaat kans op €0. Op het gebied van de **bijzondere bijstand** kan het gezin dus mogelijk honderden euro's mislopen, naast het mislopen van iets meer dan €280 op jaarbasis voor ondersteuning van hun 4 jarige kind vanuit de **kindpakketmaatregeling** in Emmen. In Amsterdam zouden ze daarentegen wel aanspraak maken op €241 per jaar in het kader van het kindtegoed, voor bijvoorbeeld kinderkleding of schoolspullen. Ook maakt het gezin in Emmen geen kans op de **individuele inkomenstoeslag** van €734, ook als ze al 3 jaar lang een laag inkomen hebben zonder aannemelijke kans op verbetering. Als ze in Amsterdam hadden gewoond, hadden ze wel aanspraak gemaakt op de individuele toeslag van €170 na drie opeenvolgende jaren met een laag inkomen.

De FNV is daarom voor het vereenvoudigen en gelijktrekken van beleid op dit gebied op landelijk niveau, ondersteund door heldere en eenduidige communicatie aan de voorkant om onzekerheid te voorkomen. Wij pleiten ervoor dat de bijzondere bijstand altijd een gift is, en altijd beschikbaar is voor rechtsbijstand, witgoed en noodzakelijke medische kosten. Zoals bij alle regelingen: Die ondergrens van inkomen moet wat de FNV betreft liggen op 150% van het wettelijk sociaal minimum.

In het onderzoek naar gemeenteregelingen in Noordoost Brabant en Noord Limburg is ook de bijzondere bijstand meegenomen, zie **4.3 Bijzondere bijstand**.

2.2 Overzicht individuele inkomens toeslag bij meer dan zeventig gemeenten

Hieronder staat een overzicht van de referentieperiode, inkomensgrenzen en de hoogte van de individuele inkomens toeslag voor meer dan zeventig geselecteerde gemeenten. De gegevens zijn van toepassing per 2024, tenzij anders vermeld.

Gemeente	Referentieperiode	Inkomensgrens	Alleenstaande	Alleenstaande ouder	Gehuwd/ samenwonend
<i>Alkmaar + Bergen Castricum Dijk en Waard Heilo, Uitgeest</i>	3 jaar	120%	€ 479	€ 607	€ 673
<i>Almere ≥ 23 jr-pensioen¹⁾</i>	5 jaar	100%	€ 480	€ 611	€ 681
<i>Apeldoorn</i>	3 jaar	100%	€ 350	€ 650 :kind <18:	€ 500 € 700 kind < 18
<i>Arnhem</i>	3 jaar	100%	€ 260	€ 375	€ 375 € 875 kind 12-18
<i>Bernheze</i>	3 jaar	120%	€ 497	€ 636	€ 708
<i>Bevelanden</i>	3 jaar	110%	€ 488	€ 488	€ 697
<i>Beuningen</i>	3 jaar	110%	€ 451	€ 575	€ 641
<i>Bloemendaal + Heemstede</i>	3 jaar	110%	€ 447	€ 573	€ 638
<i>Borne</i>	3 jaar	100%	€ 424	€ 541	€ 601
<i>Boxtel</i>	3 jaar	120%	€ 499	€ 642	€ 714
<i>Deventer</i>	3 jaar	100%	€ 400	€ 508	€ 569
<i>Doetinchem (Laborijn)</i>	3 jaar	120%	€ 499	€ 639	€ 710
<i>Aalten (Laborijn)</i>	3 jaar	120%	€ 460	€ 592	€ 658
<i>Drentsche Aa= -Assen, Tynaarlo -Aa en Hunze</i>	3 jaar 3 jaar	120% 130%	€ 349 € 349	€ 447: kind<18 € 447: kind<18	€ 498 € 498
<i>Ede</i>	5 jaar	130%	€ 475	€ 601	€ 665
<i>Eindhoven</i>	5 jaar	103%	€ 599	€ 721	€ 786
<i>Epe, en Brummen</i>	3 jaar	100%	€ 350	€ 450: kind <18	€ 500
<i>Goeree Over-flakkee</i>	3 jaar	110%	€ 514	€ 642	€ 734
<i>Gouda</i>	3 jaar	101%	€ 436	€ 436	€ 654
<i>Groningen</i>	2 jaar	100%	€ 499	€ 639	€ 712
<i>Den Haag (bedragen 2022)</i>	3 jaar	110%	€ 360	€ 470	€ 600
<i>Hengelo</i>	3 jaar	100%	€ 424	€ 541	€ 601
<i>Hulst (bedragen 2022)</i>	3 jaar	110%	€ 350	€ 450	€ 500
<i>Kempenlanden= Bergeijk, Bladel, Eersel, Reusel- De Mierden, Oirschot Kerkrade</i>	3 jaar	105%	€ 375	€ 500	€ 550
	3 jaar	100%	€ 445	€ 513	€ 627
<i>Kromme Rijn + Heuvelrug</i>	3 jaar	100%	€ 524	€ 671	€ 745
<i>Leiden</i>	5 jaar	100%	€ 443	€ 554	€ 610
<i>Leeuwarden</i>	3 jaar	100%	€ 415	€ 533	€ 593

<i>Lekstroom = Houten, Lopik, Nieuwegein, Vianen, Ijsselstein</i>	3 jaar	110%	€ 514	€ 514	734
<i>Krimpenerwaard</i>	3 jaar	120%	€ 500	€ 625	€ 750
<i>Meerijstad</i>	3 jaar	120%	€ 497	€ 636	€ 708
<i>Nijmegen</i>	3 jaar	110%	€ 435	€ 550	€ 610
<i>Oisterwijk toeslag jaar onbekend</i>	3 jaar	120%	€ 448	€ 576	€ 640
<i>Oldenzaal</i>	3 jaar	101%	€ 490	?	€ 700
<i>Oss</i>	3 jaar	120%	€ 497	€ 637	€ 709
<i>Pekela</i>	3 jaar	115%	?	?	?
<i>Putten bij 100%</i>	3 jaar	100%	€ 470	€ 610	€ 680
<i>bij 110%</i>	3 jaar	110%	€ 610	€ 780	€ 870
<i>Roosendaal</i>	3 jaar	100%	€ 506	€ 644	€ 720
<i>Rotterdam</i>	1 jaar	130%		?	
<i>St. Michielsgestel</i>	3 jaar	120%	€ 497	€ 642	€ 714
<i>Rijssen-Holten</i>	3 jaar	100%	€ 390	€ 450	€ 520
<i>Tilburg</i>	5 jaar	100%	€ 501	€ 644	€ 715 € 955: Kind 12-17
<i>Utrecht</i>	3 jaar	110%	€ 276	€ 63 kind ≤12 € 749 kind 12-18	€ 704 € 704 kind <12: € 997 kind 12-18
<i>Veendam</i>	3 jaar	110%	?	?	?
<i>Veenendaal + -Renswoude -Rhenen</i>	3 jaar	105%	€ 452	€ 578	€ 644
<i>Waddinxveen</i>	3 jaar	130%	€ 465	€ 631	€ 699
<i>Westerkwartier</i>	3 jaar	120%	€ 496	€ 631	€ 707
<i>Ijsselgemeenten: -Capelle, Krimpen -Zuidplas</i>	5 jaar	100%	€ 514	€ 614: 1 kind	€ 734
	3 jaar	100%	€ 514	€ 664: ≥2 kind	€ 734
<i>Zeewolde + Ermelo, Harderwijk</i>	2 jaar	110%	€ 541	€ 541	€ 724
	2 jaar	110%	€ 541	€ 541	€ 724
	2 jaar	110%	€ 541	€ 541	€ 724
<i>Zwolle</i>	3 jaar	110%	€ 463	€ + 66	€ 659

1). De leeftijdsgrens van 23 jaar in Almere is een uitzondering. Bij vrijwel alle andere gemeenten is de leeftijdsgrens 21 jaar tot pensioen.

De verschillen rondom de individuele toeslag komen hieruit sterk naar voren. De referentieperiode varieert van een minimum van 1 jaar (Rotterdam) tot een maximum van 5 jaar (onder meer Tilburg en Leiden). De inkomensgrens vertoont eveneens grote variatie: van 100% (onder meer Apeldoorn) van het wettelijk sociaal minimum tot 130% (Rotterdam). De hoogte van de individuele toeslag voor alleenstaanden kan ook enorm verschillen, bijvoorbeeld tussen Eindhoven (€ 599) en Arnhem (€ 260). De verschillen in details kunnen vervolgens verder oplopen. Zo kun je in Eindhoven vanaf 23 jaar oud aanspraak maken op de individuele toeslag, maar in Arnhem vanaf 21-jarige leeftijd.

Er is wat de FNV betreft geen reden om deze grenzen willekeurig te trekken omdat de variatie in beleid niets met de persoonskenmerken van de doelgroep, het risicoprofiel of de bevolkingssamenstelling te maken heeft. Er is geen gegronde reden waarom een 22-jarige met een laag inkomen in de ene gemeente wel een individuele toeslag kan ontvangen en in een andere gemeente niet, en er is geen gegronde reden om te veronderstellen dat armoede in Utrecht betekent dat een inwoner van Utrecht met een laag inkomen een toeslag van € 276 ontvangt op aanvraag, terwijl armoede in Krimpenerwaard dermate anders is dat de hoogte van de individuele toeslag € 500 is.

De FNV pleit daarom voor landelijke regels van de toeslagen en voorwaarden. Dit schept duidelijkheid en gelijkheid. De FNV vindt dat de individuele inkomensvoet na maximaal 3 jaar laag inkomen moet worden toegekend, en dat het maximaal toegestane bedrag uitgekeerd moet worden.

In het onderzoek naar gemeenteregelingen in Noordoost Brabant en Noord Limburg is ook gekeken naar de individuele inkomenstoelagen, zie **4.2 De individuele inkomenstoelag**.

3. Gemeentepolissen in regio Haaglanden / Rotterdam

3.1 Inleiding

Ter illustratie volgt hier een verdere uitwerking van rechtsongelijkheid in het sociaal domein, ingezoomd op de regio Haaglanden en Rotterdam. De uiteenlopende verschillen tonen aan dat wanneer je zorg nodig hebt maar in de 'verkeerde' gemeente woont, je dubbel pech hebt. Zo is het geval dat wanneer je maandelijks inkomen €1500 is, je in Rotterdam een collectieve verzekering kunt afsluiten maar in Pijnacker niet. Echter, wanneer je fysiotherapie nodig hebt is het beter om in Pijnacker woonachtig te zijn dan in Rotterdam omdat je als minima op een stuk meer behandelingen recht hebt.

Het idee achter de decentralisatie is dat gemeenten beter weten wat er in de praktijk speelt en beleid kunnen maken wat aansluit op de behoeften van hun zorgbehoevende bewoners. In de praktijk leidt het echter tot willekeur, zoals dit geval aantoont. De hoeveelheid fysiotherapie die iemand op of rondom het bestaansminimum nodig heeft, heeft niets te maken met de gemeente waarin deze persoon toevalligerwijs woont. Daarom vindt de FNV dat de grens voor hulp en ondersteuning in alle gemeenten hetzelfde zou moeten zijn. Armoedebestrijding, waaronder ook zorgverlening voor minima, is geen postcode-loterij. Bovendien mag het gladstrijken van deze ongelijkheid niet resulteren in het naar beneden bijstellen van het minimabeleid. We weten al lang dat een grote groep mensen het moeilijk heeft, ook mensen die werken. Daarom wil de FNV dat mensen die minimaal tot 150% van de bijstandsnorm (het wettelijk sociaal minimum, oftewel het wsm) verdienen recht hebben op dezelfde minimavoorzieningen.

	Delft	Midden-Delfland	Rijswijk	Pijnacker-Nootdorp	Den Haag
zorgverzekeraar	DSW	DSW	Menzis, Zorg en Zekerheid	DSW	VGZ
polissoort basisverzekering	combinatieverzekering	combinatieverzekering	naturaverzekering	combinatieverzekering	naturaverzekering
premies basis + aanvullende verzekering incl. tandartsverzekering	€ 160,25 - € 180	€ 175,25 - € 195	€157,20 - € 202,16	€ 175,52 - € 195	€ 171,65 - € 204,50*
bijdrage premie door gemeente	€ 24,50	€ 10	€ 19 - € 30	€ 15	€ 0 - € 20
collectiviteitskorting	€ 0	€ 0	€ 3,01 - € 8,45	€ 0	€ 0
aantal pakketten incl. tandartsverzekering	2	2	verschillende combinaties mogelijk door gescheiden aanvullende en tandartsverzekeringen	2	2
dekking eigen risico	Nee	Nee	Nee	Nee	alleen bij uitgebreide pakket
inkomensgrens t.o.v. bijstandsnorm	130%	120%	130%	110%	150%
vergoeding tandarts vanaf 18 jaar	100% voor een aantal behandelcodes, geen vergoeding of maximaal €450 per jaar voor uitgebreide tandheelkundige hulp	100% voor een aantal behandelcodes, geen vergoeding of maximaal €450 per jaar voor uitgebreide tandheelkundige hulp	€ 250 - € 750	100% voor een aantal behandelcodes, geen vergoeding of maximaal €450 per jaar voor uitgebreide tandheelkundige hulp	€ 250 - € 500
fysiotherapie	12 - 27 behandelingen	12-27 behandelingen	6 - 30 behandelingen	12 - 27 behandelingen	9 - 20 behandelingen
brilvergoeding	€274 per 3 jaar	€274 per 3 jaar	1 bril uit budget segment of €100 per 2 jaar - 1 bril uit midden segment of €200 per 2 jaar	€274 per 3 jaar	€ 100 - € 125 per 3 jaar

*premie bij inkomen tot 110%, hogere premie bij inkomens tot respectievelijk 130% en 150%

	Rotterdam	Zoetermeer	Lansingerland	Westland	Leidschendam-Voorburg
zorgverzekeraar	VGZ	Menzis	DSW	DSW	Menzis
polissoort basisverzekering	naturaverzekering	naturaverzekering	combinatieverzekering	combinatieverzekering	naturaverzekering
premies basis + aanvullende verzekering incl. tandartsverzekering	€ 173,95 - € 215,10	€ 156,35 - € 236,09	€ 161 - € 177,50	€ 149 - € 158,75	€ 159,54 - € 179,92
bijdrage premie door gemeente	€ 0 - € 11	€ 0 - € 26,55	€ 27,75 - € 31	€ 35,75 - € 45,75	€ 17,66
collectiviteitskorting	€ 0	€ 0 - € 10,05	€ 0	€ 0	€ 3,01 - € 5,03
aantal pakketten incl. tandartsverzekering	2	verschillende combinaties mogelijk door verschillende basisverzekeringen en gescheiden aanvullende en tandartsverzekeringen	2	2	4
dekking eigen risico	alleen bij uitgebreide pakket verlaagd eigen risico van €50	Optioneel	Nee	Nee	Nee
inkomensgrens t.o.v. bijstandsnorm	200%	120%	130%	120%	130%
vergoeding tandarts vanaf 18 jaar	€ 250 - € 500	€ 250 - € 750	100% voor een aantal behandelcodes, geen vergoeding of maximaal €450 per jaar voor uitgebreide tandheelkundige hulp	100% voor een aantal behandelcodes, geen vergoeding of maximaal €450 per jaar voor uitgebreide tandheelkundige hulp	€ 250 - € 500
fysiotherapie	9 - 20 behandelingen	4 - 20 behandelingen	20 - 36 behandelingen	12-27 behandelingen	6 - 12 behandelingen
brilvergoeding	€ 100 - € 125 per 3 jaar	kortingsregeling - 1 bril uit middensegment of € 200 per 2 jaar	€274 per 3 jaar	€274 per 3 jaar	1 bril uit budget segment of €100 per 2 jaar - 1 bril uit eenvoudig segment of €150 per 2 jaar

3.2 Toelichting

De gegevens uit dit overzicht zijn verkregen vanuit de website www.gezondverzekerd.nl m.u.v de gemeente Midden-Delfland die zelf de polissen toestuurde, en de gemeenten Den Haag en Rotterdam die hun verzekeringen aanbieden op een pagina van VGZ. Er zijn gemeenten die verzekeringen aanbieden zonder tandheeskundige vergoedingen, maar voor deze vergelijking zijn alleen de verzekeringspakketten meegenomen inclusief tandartsverzekering om tot een betere vergelijking te komen.

De helft van de 10 gemeenten bieden polissen aan van DSW die qua dekking redelijk met elkaar overeenkomen. Bij de vergeleken vergoedingen week alleen de gemeente Lansingerland af die extra fysiotherapeutische behandelingen bedongen heeft bij deze verzekeraar, maximaal 36 ipv 27. Verder valt op dat de DSW-premie bij de gemeente Westland het laagste uitvalt. Dit hangt samen met de hoogste bijdrage aan de premie (tot €45,75). De gemeenten met een DSW polis zijn ook de enigen met een combinatieverzekering. De andere 5 gemeenten bieden een naturaverzekering aan.

Zowel Rotterdam als Den Haag bieden een verzekering van VGZ aan. De premies bij deze 2 gemeenten liggen dicht bij elkaar, echter betalen beide gemeenten alleen een bijdrage in de premie van het uitgebreidere pakket. In het uitgebreidere pakket wordt in Den Haag het eigen risico volledig gedekt. Rotterdam heeft een verlaagd eigen risico van €50 voor eveneens alleen het uitgebreidere pakket. De vergoedingen vanuit de aanvullende verzekeringen komen ook bij deze 2 gemeenten overeen.

Rijswijk, Leidschendam-Voorburg en Zoetermeer bieden verzekeringen aan van Menzis. De vergoedingen voor tandheeskundige hulp en fysiotherapie zijn in Leidschendam-Voorburg beperkter dan de andere 2 gemeenten. In Leidschendam-Voorburg is het aantal fysiotherapeutische behandelingen maximaal 12, wat ver achter blijft ten opzichte van de andere 9 onderzochte gemeenten. Rijswijk biedt als enige gemeentepolissen aan van 2 verzekeraars (Menzis en Zorg en Zekerheid).

De laagste verzekeringspremie (€149) is te vinden bij de gemeente Westland. Dit heeft alles te maken met de hoge bijdrage aan de premie. De hoogste premie betaal je voor het meest uitgebreide pakket van de gemeente Zoetermeer (€236,09), hierin is het eigen risico wel volledig afgedekt. Midden-Delfland en Rotterdam dragen het minst bij aan de premie (respectievelijk €10 en maximaal €11)

De inkomenseis voor de pakketten verschilt per gemeente, maar ligt meestal op 120 of 130% van de bijstandsnorm (wsm). Pijnacker-Nootdorp biedt dit slechts aan voor inkomens tot 110%. Rotterdam schiet ver boven de andere gemeenten uit door de grens op 200% te stellen.

Dit onderschrijft wat de FNV betreft de willekeur waarmee Nederlanders te maken krijgen binnen het sociaal domein. Armoede in Nederland varieert niet zoveel als het armoedebeleid per gemeente. De FNV heeft onder andere als doelstelling dat iedereen toegang heeft tot goede zorg en goede welzijnsvoorzieningen. Daarbij willen we dat zorguitgaven andere collectieve voorzieningen niet wegdrücken of dat een te groot deel van het besteedbaar inkomen van huishoudens opgaat aan zorgkosten.⁶ Volgens de FNV zorgvisie zijn de inkomensafhankelijke eigen bijdragen voor langdurige zorg deugdelijk, maar soms aan de hoge kant. Het oerwoud aan eigen bijdragen uit de Zorgverzekeringswet schept onzekerheid en moet worden uitgedund. Het eigen risico gaat ten koste van de toegankelijkheid en jaagt chronisch zieken op kosten. Het eigen risico moet daarom worden afgeschaft. Verder wil de FNV dat zorgverzekeringen eenvoudiger en omvangrijker worden. Noodzakelijke zorg hoort in een duidelijk omschreven basispakket, er kan geen sprake meer zijn aan een onoverzichtelijk woud aan polissen.

In de onderzoeken naar regelingen in Noordoost Brabant en Noord Limburg is ook onderzoek gedaan naar de collectieve zorgverzekering, zie [4.4 Collectieve aanvullende zorgverzekering](#).

⁶ FNV Zorg en Welzijn, 2024, "FNV-Visie op Zorg en Welzijn"

4. Gemeentelijke minimaregelingen en regelingen voor chronisch zieken en mensen met een beperking in Noordoost Brabant en Noord Limburg

4.1 Inleiding

Hieronder volgen de uitkomsten van twee onderzoeken uitgevoerd door lokale netwerken van de FNV. Het ene onderzoek is op 17 oktober 2023 gepresenteerd door het lokale netwerk FNV Den Bosch en heeft plaatsgevonden in juli en augustus van 2023. Het tweede onderzoek heeft in februari en maart van 2024 plaatsgevonden en is uitgevoerd door lokale netwerken van de FNV in Noord Limburg. Hierbij is in beide gevallen gebruik gemaakt van een enquête. Deze vragenlijst is opgesteld door de betrokken werkgroepen, inspiratie puttende uit eerdere landelijke vragenlijsten in het kader van de lokale monitor van de FNV. Met de onderzoeken is inzichtelijk gemaakt hoe de elf gemeenten in Noordoost Brabant en de zeven gemeenten in Noord Limburg deze regelingen, die in 2009 en 2015 zijn overgedragen van het Rijk aan gemeenten, hebben vormgegeven.

Tien van de elf gemeenten in Noordoost Brabant hebben meegewerkt aan dit onderzoek. Bernheze, Boxtel, Boekel, Heusden, Land van Cuijk, Maashorst, Sint Michielsgestel, Meierijstad, 's-Hertogenbosch en Vught. Alleen de gemeente Oss werkte niet mee. Enkele gegevens zijn van de gemeentelijke website (oss.nl) overgenomen. Dezen worden bij de uitkomsten voor dat onderwerp vermeldt.

Alle zeven gemeenten in Noord Limburg hebben meegewerkt aan het onderzoek, namelijk Gennep, Peel en Maas, Horst aan de Maas, Beesel, Venlo Bergen (L) en Venray.

Op basis van onderstaand onderzoek is zijn FNV kaderleden en bestuurders met alle 21 gemeenten in gesprek gegaan. Dit heeft soms geleid tot aanpassingen in het beleid. Deze aanpassingen zijn opgenomen in de onderstaande resultaten, met notitie. Uit de gesprekken is gebleken dat meerdere gemeenten ook in gesprek gaan met mensen die net boven een inkomensgrens zitten om te kijken of er toch geholpen kan worden. Verder gaan meerdere gemeenten gaan hun armoedebeleid en geldregelingen de komende maanden 'herijken' waardoor het een en ander kan wijzigen in het beleid. De werkgroepen van Lokaal FNV volgen de ontwikkelingen. Verder zullen dit najaar de onderzoeken in Helmond-de Peel, Midden-Limburg, Westelijke Mijnstreek en Zuidoost-Brabant verschijnen.

Opmerking: In de onderzoeken wordt regelmatig de term '(wettelijk) sociaal minimum' of afkorting wsm gebezigd. In het kort een toelichting. Voor het onderzoek naar regelingen in Noord Limburg gelden de bedragen per januari 2024:

- Het bruto minimumloon is per maand € 2070 (bij 36 uur)
- Het sociaal minimum is 70% van dit wettelijk minimumloon.
- Het sociaal minimum is netto per maand € 1195
- Voor gehuwden geldt een sociaal minimum van € 1708 netto.

Hierbij is geen rekening gehouden met bijvoorbeeld toeslagen en belastingkortingen.

Voor het onderzoek naar regelingen in Noordoost Brabant uit 2023 gelden de volgende bedragen per juli 2023:

In dit rapport wordt regelmatig de term '(wettelijk) sociaal minimum' of afkorting wsm gebezigd. In het kort een toelichting:

- Het bruto minimumloon is per maand € 1995
- Het sociaal minimum is 70% van het wettelijk minimumloon.
- Het sociaal minimum is per maand € 1408
- Voor gehuwden geldt een sociaal minimum van € 1995

De hoogte van het netto bedrag is afhankelijk van bijvoorbeeld toeslagen en belastingkortingen.

Conclusies

De onderzoeksresultaten voor beide regio's tonen aan dat er veel verschillen bestaan in het armoedebeleid van de verschillende gemeenten vanwege de decentralisatie. De gemeenten vullen het armoedebeleid naar eigen inzicht in, waardoor het uitmaakt in welke gemeente je woont; namelijk in zoverre (1) er uiteenlopende voorwaarden worden

gehanteerd voor je in aanmerking komt voor bepaalde regelingen; (2) en wanneer je inderdaad aanspraak maakt op deze regelingen, wat vervolgens de hoogte ervan is. De complexiteit van het sociaal domein en van sociale regelingen is enorm toegenomen. De eenvoudige regeling voor chronisch zieken en mensen met een beperking—de Wet Tegemoetkoming Chronisch zieken en Gehandicapten (Wtcg)—is bijvoorbeeld verdwenen en slechts deels vervangen door een wirwar aan andere regelingen die onder andere wetgeving vallen (WAO, WIA, Wajong, etc.), wat de uitvoering bemoeilijkt en onnodig hogere drempels opwerpt voor zorgbehoevenden. Verder valt met name de verschillen in compensatie voor collectieve aanvullende ziektekostenverzekeringen en het eigen risico vallen op.

De FNV stelt dat deze willekeur in aanpak per gemeente moet stoppen. Armoedebestrijding moet geen postcodeloterij zijn. Verder zal het sociaal minimum over de hele linie omhoog moeten, in tandem met een stijging van het minimumloon naar €15 per uur (conform 60% van het mediane loon). Het moet mogelijk zijn voor mensen om rond te komen van hun inkomen.

- De FNV streeft naar het terugdringen van marktwerking in de zorg, zodat de toegankelijkheid en betaalbaarheid beter gewaarborgd kunnen worden.
- Gemeenten moeten de zwaar belaste mantelzorg beter ondersteunen. Het bedrag dat aan mantelzorgers wordt uitgekeerd is slechts klein in verhouding tot het budget dat de gemeente ontvangt. Gemeenten moeten ruimhartiger zijn met het financieel ondersteunen van zwaar belaste mantelzorg. Verder kunnen landelijke richtlijnen gemeenten en regio's houvast geven in het organiseren van kwalitatief toereikend ondersteuningsaanbod. Dat verlaagt het risico voor mantelzorgers om geen toegang te hebben tot passende ondersteuning, vanwege de gemeente waar zijn wonen.

4.2 De individuele inkomens toeslag

In 2004 werd in de voormalige wet Werk en Bijstand, inmiddels vervangen door de Participatiewet, de langdurigheidstoelage ingevoerd. Daarmee kregen mensen die 5 jaar of langer een laag inkomen hadden (tot maximaal 110% van de bijstandsnorm) recht op een toeslag van € 327 (alleenstaanden) tot € 466 (gehuwden) per jaar, bedragen die in principe periodiek worden bijgesteld. Per 1-1-2009 is de langdurigheidstoelage gedecentraliseerd naar gemeenten. De gemeenten kregen hierbij een grote beleidsvrijheid om zelf de voorwaarden voor deze toeslag, in het bijzonder de hoogte van de toeslag, de duur van het laag inkomen en de inkomensgrens, vast te leggen in een gemeentelijke verordening.

AOW-gerechtigden en mensen met onvolledige AOW komen niet in aanmerking voor de individuele inkomens toeslag. In de Participatiewet (art. 36, lid 1) zijn zij daarvan uitgesloten.

Uitkomsten onderzoek

In de tabel hieronder wordt weergegeven op welke wijze deze toeslag is vormgegeven in de onderzochte gemeenten in Noordoost Brabant:

	Hoogte toeslagen:					
	Inkomensgrens	Referteperiode	Vermogensgrens	alleenstaande	alleenstaande ouder	gehuwd
<i>Bernheze</i>	120%	3 jaar	bijstand	475	608	677
<i>Boxtel</i>	120%	3 jaar	bijstand	499	642	714
<i>Land van Cuijk</i>	110%	3 jaar	bijstand	476	611	679
<i>Heusden</i>	105%	5 jaar	bijstand	466	599	666
<i>Maashorst</i>	120%	3 jaar	bijstand	439	563	627
<i>Boekel</i>	120%	3 jaar	bijstand	475	608	677
<i>Meerijstad</i>	120%	3 jaar	bijstand	475	608	677
<i>Sint Michielsgestel</i>	120%	3 jaar	bijstand	499	642	642
<i>Den Bosch</i>	110%	3 jaar	bijstand	443	631	631
<i>Vught</i>	110%	3 jaar	bijstand	470	600	669
<i>Oss</i>	120%	3 jaar	bijstand	475	609	678

De inkomensgrens voor deze toeslag varieert in de onderzochte gemeenten van 105% van het sociaal minimum (Heusden) tot 120% (Bernheze, Boxtel, Maashorst, Boekel, Meerijstad, en St. Michielsgestel). Land van Cuijk, Den Bosch en Vught zitten daartussen met 110%. Oss heeft een inkomensgrens van 120%. Dit zijn grote verschillen.

Het verschil tussen de laagste en hoogste inkomensgrens in deze gemeenten (105 en 120%), uitgedrukt in euro's, bedraagt voor gehuwden zonder minderjarig kind bijvoorbeeld rond € 250 netto per maand. Het maakt dus uit waar je woont of je met hetzelfde inkomen in aanmerking komt.

Een ander belangrijk verschil is de wachttijd (referteperiode) in deze gemeenten: 5 jaar in Land van Cuijk en Heusden, en 3 jaar in de overige 9 gemeenten, inclusief Oss. De hoogte van de toeslag laat wat kleinere verschillen zien. Maashorst kent de laagste toeslag, Boxtel de hoogste voor de meeste huishoudens. Waar je woont kan dus € 87 per jaar uitmaken.

In onderstaande tabel staan de uitkomst voor de regio Noord Limburg:

	Hoogte bedrag				
	Inkomensgrens	Referteperiode	Alleenstaande	Alleenstaande ouder	Gehuwd zonder meerderjarige kinderen
<i>Gennep</i>	110%	3 jaar	€ 475	€ 605	€ 665
<i>Peel en Maas</i>	110%	3 jaar	€ 525	€ 665	€ 735
<i>Horst aan de Maas</i>	105%	3 jaar	€ 514	€ 661	€ 734
<i>Beesel</i>	120%	3 jaar	€ 235	€ 353	€ 411
<i>Venlo</i>	102%	3 jaar	€ 390	€ 500	€ 555
<i>Bergen (L)</i>	110%	3 jaar	€ 487	€ 623	€ 696
<i>Venray</i>	110%	3 jaar	€ 500	€ 640	€ 710

Wat opvalt zijn de verschillen in de normen. Venlo zit het laagste met 102%, Horst aan de Maas zit ook laag op 105%, Beesel en Peel en Maas hebben de ruimste norm tot 120% van de bijstandsnorm. Bergen, Venray en Gennep zitten in het midden met 110%. Met hetzelfde inkomen kun je dus in de ene gemeente wel in aanmerking komen en in de andere gemeente niet. Hier ontstaat rechtsongelijkheid. De referteperiode is overal gelijk met 3 jaar. Echter de bedragen waar je recht op hebt verschillen enorm. Een alleenstaande in Beesel krijgt €235, in Peel en Maas €525. Dat scheelt €290. Ook in andere categorieën zijn de verschillen groot tussen de gemeenten, bijvoorbeeld bij alleenstaande ouders en gehuwden.

Standpunten Lokale netwerken van de FNV

De genoemde verschillen doen zich als gevolg van de decentralisatie, gepaard gaande met een grote beleidsvrijheid, in heel Nederland voor. Het is echter niet goed te begrijpen en te legitimeren waarom er binnen zulke relatief kleine regio's al zulke grote verschillen bestaan. De verschillen in armoedebelid lijken niet samen te vallen met verklaarbare regionale verschillen. Het gevolg is dat er minder rechthebbende huishoudens zijn in naburige gemeenten met lagere grenzen, en langere wachttijden, terwijl zij onder dezelfde budgettaire afdracht regels van de rijksoverheid vallen.

Binnen het huidige stelsel is de FNV voor één norm tot 150% van het sociaal minimum, met een referteperiode van 3 jaar.

4.3 Bijzondere bijstand

Bijzondere bijstand is een vergoeding voor extra kosten die men zelf niet kan betalen. De gemeente bepaalt of men bijzondere bijstand krijgt. Men hoeft daarvoor geen bijstandsuitkering te hebben. Voor bijzondere bijstand gelden een aantal voorwaarden: o.a. de kosten zijn noodzakelijk en worden niet vergoed door een voorliggende voorziening. Men kan bijzondere bijstand aanvragen voor bijvoorbeeld: de eigen bijdrage voor een advocaat, de kosten van een rechtszaak (griffiekosten), kosten voor een gehandicaptenparkeerkaart, grote aankopen die lang mee gaan, zoals een wasmachine, of medische kosten die noodzakelijk zijn.

De voormalige categorale bijzondere bijstandsuitkering voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten is afgeschaft.

De meeste gemeenten in Nederland houden een inkomensgrens aan van 120% van de wsm, en een vermogensgrens, afgeleid van de bijstand. In sommige gemeenten, bijv. Den Bosch, wordt bij kwijtschelding naar draagkracht gekeken. Men neemt dan niet het gehele inkomen boven de 120% maar 35% van het meerdere. Ook op dit gebied zijn er dus verschillen tussen gemeenten ontstaan.

Sommige gemeenten in Nederland verstrekken de bijzondere bijstand als lening en niet als gift. Dit verschil is niet onderzocht en meegenomen in deze rapportage. Eerder bleek al dat er grote verschillen zijn in de rentetarieven bij gemeentelijke sociale leningen. Bij de tien grootste gemeenten varieerden ze van 2,4% in het geval van Nijmegen tot 8% in het geval van Groningen.⁷

De FNV is geen voorstander van leningen aan deze groep vanwege de kwetsbare financiële situatie van de doelgroep.

Uitkomsten onderzoek

Onderstaande tabel geeft de uitkomsten van de onderzochte gemeenten in Noordoost Brabant over dit onderwerp:

	Inkomensgrens	alleenstaande	alleenstaande ouder	gehuwd
<i>Bernheze</i>	120%	€ 7.605	€ 15.210	€ 15.210
<i>Boxtel</i>	120%	€ 7.605	€ 15.210	€ 15.210
<i>Heusden</i>	120%	€ 7.606	€ 15.210	€ 15.210
<i>Land van Cuijk</i>	120%	€ 7.605	€ 15.210	€ 15.210
<i>Maashorst</i>	120%	€ 7.605	€ 15.210	€ 15.210
<i>St. Michielsgestel</i>	120%	€ 7.605	€ 15.210	€ 15.210
<i>Boekel</i>	120%	€ 7.605	€ 15.210	€ 15.210
<i>Meerijstad</i>	120%	€ 7.605	€ 15.210	€ 15.210
<i>Den Bosch</i>	120%	€ 6.506	€ 13.010	€ 13.010
<i>Vught</i>	120%	€ 7.605*	€ 15.210*	€ 15.210*

*Aangepast op basis van gesprekken met de FNV op basis van het onderzoek.

Alle gemeenten houden voor de bijzondere bijstand een inkomensgrens aan van 120% van het minimum.

De vermogensgrenzen zijn voor alle gemeenten vrijwel gelijk met uitzondering van de gemeenten Den Bosch en Vught, die lagere vermogensgrenzen aanhouden. Deze laatste gemeente hield een bijzonder lage vermogensgrenzen aan, maar heeft dit inmiddels naar boven bijgesteld op basis van gesprekken met de FNV.

	Inkomensgrens	Alleenstaande	Vermogensgrens Alleenstaande ouder	Gehuwd
<i>Gennep</i>	120%	€ 7.575	€ 7.575	€ 15.150
<i>Peel en Maas</i>	120%	€ 7.575	€ 7.575	€ 15.150
<i>Horst aan de Maas</i>	130%*	€ 7.575	€ 7.575	€ 15.150
<i>Beesel</i>	120%	€ 7.575	€ 7.575	€ 15.150
<i>Venlo</i>	tot 110% geen draagkracht 111%-150%: 50% draagkracht	€ 7.575	€ 7.575	€ 15.150
<i>Bergen (L)</i>	110%	€ 7.575	€ 7.575	€ 15.150

⁷ NOS, 29 december 2023, "Grote verschillen in rentetarieven bij gemeenten voor sociale leningen".

<i>Venray</i>	120%	€ 7.575	€ 7.575	€ 15.150
---------------	------	---------	---------	----------

*Naar boven bijgesteld op basis van gesprekken met de FNV.

Bijna alle gemeenten hanteren een inkomensgrens van 120% wsm. Alleen de inkomensgrens van de gemeente Bergen wijkt naar beneden af op 110%.

De gemeente Venlo heeft een compensatie van de helft van de kosten als je tussen 111% en 150% zit met je inkomen. Tot 110% van de bijstandsnorm worden de kosten volledig vergoed. De vermogensgrens is in alle gemeenten gelijk.

4.4 Collectieve aanvullende zorgverzekering

Een collectieve zorgverzekering is een zorgverzekering van een grote groep mensen, zoals voor bijvoorbeeld werknemers van een bedrijf, leden van een sportclub, of patiëntenverenigingen van chronisch zieken. Op de basisverzekering mag vanaf 2023 geen korting meer worden gegeven, wel op de aanvullende verzekering.

Ook gemeenten hebben vaak een collectieve zorgverzekering, ook wel aangeduid als een 'gemeentepolis'. De polis bestaat uit een basis- en aanvullende verzekering. Deze wordt aangeboden aan mensen met een laag inkomen en mensen met een beperking of chronische ziekte. Een gemeentepolis is vaak voordeliger, omdat de gemeente in meer of mindere mate meebetaalt aan de premie. Toch is het voordeel relatief, omdat dit vooral door de duurdere zorgverzekeraars die in de regio actief zijn wordt aangeboden. Ook is de dekking niet voor iedereen passend. Voor zover we hebben kunnen nagaan, is door gemeenten bedongen dat er geen keuring wordt vereist dus dat je niet kan worden geweigerd. Een ander voordeel is dat sommige van deze polissen €0 eigen risico verzekeren tegenover een hogere premie.

De gemeentepolis is daarnaast voor veel gemeenten een o.i. gemakkelijke en goedkope uitweg uit de opdracht aan gemeenten om na de afschaffing van de Wtgc (Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten) en de CER (Compensatie eigen risico) een nieuwe maatwerkvoorziening te treffen voor de meerkosten van chronisch zieken en mensen met een beperking.

Uitkomsten onderzoek collectieve zorgverzekering

In de onderstaande tabel staan de uitkomsten voor de gemeenten in Noordoost Brabant:

	Inkomensgrens	Bijdrage p/m	welke zorgkosten
<i>Bernheze</i>	120%	€ 40	geen antwoord
<i>Boxtel</i>	120%	€ 25	geen antwoord
<i>Heusden</i>	120%	€ 30 of 43	geen antwoord
<i>Land van Cuijk</i>	120%	€ 30 of 43	20 maal fysiotherapie, €400 voor cursussen om gezond te blijven, €500 tandzorg, €2.500 voor orthodontie tot 18 jaar; €125 voor brillen en lenzen
<i>Maashorst</i>	120%	€ 21 of € 41	geen antwoord
<i>Boekel</i>	120%	€ 40	geen antwoord
<i>Meierijstad</i>	120%	€ 40	geen antwoord
<i>St Michielsgestel</i>	120%	€ 25	geen antwoord
<i>Oss</i>	120%	€ 25 of € 50	-
<i>Den Bosch</i>	130%	€ 30 of 43	geen antwoord
<i>Vught</i>	130%	€ 20	geen antwoord

Alle onderzochte gemeenten hebben een collectieve, aanvullende zorgverzekering. De inkomensgrens voor toelating tot deze verzekering is bij 8 gemeenten 120% van het minimum en bij 2 gemeenten, Den Bosch en Vught, 130%. De bijdrage van de gemeenten in de premie varieert. Zowel de hoogte van de inkomensgrens als de bijdrage van de gemeente aan de premie laten relatief grote verschillen zien.

Over het verzekerde pakket is door FNV wel een vraag gesteld maar alleen Land van Cuijk heeft deze vraag beantwoord. Op de websites van de gemeenten of hun partners is nadere informatie te vinden. Het voert te ver deze hier te vermelden.

Gemeenten bieden bijna allemaal verschillende polissen aan met een minder of meer uitgebreide dekking en daarmee samenhangend een hogere of lagere bijdrage in de premie.

De vermogensgrens om in aanmerking te komen is overal gelijk aan die voor de bijstand.

In de onderstaande tabel zijn de gegevens rondom de collectieve zorgverzekering voor de gemeenten in Noord Limburg opgesteld:

	Inkomensgrens	Bijdrage gemeente p/m
<i>Gennep</i>	120%	€40
<i>Peel en Maas</i>	120%	€45 (compleet incl. ER) €30 (compleet) €24,40 (compact)
<i>Horst aan de Maas</i>	150%	€45 (compleet incl. ER) €30 (compleet) €9 (compact)
<i>Beesel</i>	120%	€10
<i>Venlo</i>	120%	€21,35 (meest uitgebreide pakket, incl. ER)
<i>Bergen (L)</i>	120%	€25
<i>Venray</i>	Venray biedt geen gemeentepolis meer aan, wel een tegemoetkoming in het eigen risico van €150	

Horst aan de Maas heeft de ruimste regeling tot 150% van het wsm. Venray biedt geen gemeentepolissen aan. De overige gemeenten hanteren 120% wsm. De bijdragen door de gemeenten aan de premie verschilt per gemeente en pakket. Verschillende gemeenten bieden ook een pakket aan waarin je bent verzekerd tegen het eigen risico van €385.

De vermogensgrens om in aanmerking te komen is overal gelijk aan die voor de bijstand.

Vier gemeenten in Noord Oost Brabant (Oss, Den Bosch, Land van Cuijk en Maashorst) kiezen voor het volledig verzekeren van het eigen risico in (een van) de aanvullende zorgverzekeringen. In vier gemeenten in Noord Limburg (Beesel, Venlo, Horst aan de Maas en Peel en Maas) kun je kiezen voor het volledig verzekeren van het eigen risico in (een van) de aanvullende zorgverzekeringen. De overige gemeenten, met uitzondering van Venray, geven aan geen compensatie voor het eigen risico te bieden.

De gemeenten Venray biedt geen gemeentepolissen aan, maar biedt wel een gedeeltelijke tegemoetkoming eigen risico aan van €150 per jaar. Dit bij een inkomen dat in de afgelopen twee jaar tot 110% wsm was, én wanneer de indiener gedurende twee aaneengesloten jaren het verplicht eigen risico (€385) heeft opgemaakt.

Standpunten Lokale netwerken van de FNV

De lokale FNV-netwerken Limburg Noord, Regio Venlo en 's-Hertogenbosch pleiten voor de volgende beleidsaanpassingen.

Een groot aantal chronisch zieken en mensen met een beperking betalen doorgaans het volledige eigen risico, bovenop extra medische kosten die helemaal niet vergoed worden, wat voor velen onbetaalbaar is. Het eigen risico mag geen drempel worden voor toegang tot zorg en zorgmijden moet worden teruggedrongen. Op lokaal niveau zouden gemeenten een volledige compensatie moeten bieden aan chronisch zieken en mensen met een beperking met een inkomen tot 150% van de bijstandsnorm.

De marktwerking in de zorg maakt dat iedere gemeente individueel met zorgverzekeraars moet onderhandelen en dat er veel verschillen zijn in de dekking van ziektekosten. FNV wil stoppen met marktwerking in de zorg waardoor er de rechtsongelijkheid wordt beperkt.

Tot die tijd zouden gemeenten in een zo groot mogelijk verband gezamenlijk moeten optrekken richting zorgverzekeraars.

4.5 Compensatie meerkosten chronisch zieken/mensen met beperking

Sinds 2015 is een aantal landelijke regelingen voor compensatie voor extra kosten i.v.m. chronische ziekte of handicap afgeschaft, waaronder de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg). De Wtcg bestond uit verschillende deelregelingen, waaronder:

- a) een algemene tegemoetkoming voor de meerkosten i.v.m. chronische ziekte en/of handicap met een jaarlijks bedrag van € 150 tot en met € 500, afhankelijk van leeftijd (65+ of 65-) en hoogte van het zorggebruik. Sinds 2012 was deze regeling inkomensafhankelijk tot een plafond van € 24.570 (eenpersoonshuishouden) of € 35.100 (meerpersoonshuishouden).
- b) een korting van 33% op de eigen bijdragen voor Wmo- en Wlz-voorzieningen (Wet langdurige zorg, voorheen AWBZ). De regeling werd uitgevoerd door het CAK.

Gemeenten werden verantwoordelijk gesteld voor het opzetten van nieuwe maatwerkregelingen. Gemeenten hadden hierbij een grote beleidsvrijheid om een maatwerkvoorziening te treffen en de vormgeving daarvan (als afzonderlijke financiële regeling, in het kader van de Wmo, de bijzondere bijstand of de collectieve zorgverzekering). Als gevolg van de aanzienlijke budgetkorting (bezuinigingen door de Rijksoverheid) hebben de meeste gemeenten zich voornamelijk gericht op de (financieel) meest kwetsbare groepen.

Uitkomsten onderzoek

Slechts 4 van de onderzochte gemeenten in Noordoost Brabant hebben een regeling voor de meerkosten, en wel via de bijzondere bijstand: Boekel, Meijerijstad, Oss en Den Bosch. Meijerijstad en Den Bosch hebben daarnaast nog een regeling via de collectieve zorgverzekering, waarbij in Meijerijstad alle niet verzekerde extra kosten gecompenseerd worden. Maashorst verwijst naar de ziektekostenverzekering. Door Den Bosch wordt in dit kader verwezen naar de eigen bijdrage voor de Wmo die wordt kwijt gescholden. Zes gemeenten hebben geen regeling voor meerkosten: Bernheze, Boxtel, Heusden, Land van Cuijk, St. Michielsgestel en Vught.

In Noord Limburg is de situatie als volgt: De gemeenten Gennep, Peel en Maas en Horst aan de Maas kennen geen regeling voor compensatie van (aannemelijke) meerkosten van chronisch zieken en/of mensen met beperkingen.

In Beesel is dit geregeld via de aanvullende ziektekostenverzekering die de gemeente aanbiedt, men geeft aan dat dit maatwerk is. In Venlo is het ook geregeld via de aanvullende ziektekostenverzekering, met name de meerkosten voor zorg bij complexe chronische longaandoeningen, fysio- en oefentherapie voor chronische aandoeningen.

In Bergen zijn de meerkosten geregeld zowel via de aanvullende ziektekostenverzekering als de bijzondere bijstand (tot 110% van de bijstandsnorm). Deze gemeente geeft aan dat in individuele gevallen kan worden bekeken of compensatie aan de orde is.

De gemeente Venray is de enige gemeente die jaarlijks een vast bedrag verstrekt van € 150 voor inwoners met een inkomen tot 110% van het wettelijk sociaal minimum. Voorwaarde hierbij is dat eerst het eigen risico al twee jaar volledig is opgebruikt.

Vergeleken met de vroegere Wtcg-regeling, waar men bij meerkosten een jaarlijkse vaste vergoeding ontving, is dit een teleurstellende uitkomst. Dit is extra schrijnend wanneer men zich realiseert dat er een zeer groot aantal mensen met een chronische ziekte en/of een beperking is.

Standpunten Lokale netwerken van de FNV

De lokale FNV-netwerken Limburg Noord, Regio Venlo en 's-Hertogenbosch zetten zich in voor de volgende beleidsaanpassingen.

Het is zeer gewenst dat er meer financiële ondersteuning komt voor deze groep, en dan niet via de bijzondere bijstand of de collectieve zorgverzekering, maar in de vorm van vaste jaarlijkse bedragen, zo mogelijk gespecificeerd naar een aantal veel voorkomende meerkosten, zoals diverse andere gemeenten die hebben, bijvoorbeeld Drimmelen en Amsterdam. Amsterdam heeft voor een aantal groepen extra ziektekosten afzonderlijke compensatiebedragen vastgesteld, o.a. voor extra kledingkosten, extra bewassingskosten en extra energiekosten, met een maximum van € 91,25 per maand. De gemeente Utrecht heeft een compensatie voor meerkosten bij niet-vergoede zorgkosten boven € 200, met een inkomensgrens van maximaal € 39.000.

De FNV is voor een vaste vergoeding per maand voor deze groep met een inkomen tot 150% van het sociaal minimum.

4.6 Compensatie eigen bijdrage Wmo-maatwerkvoorzieningen

De voormalige Wtcg-regeling kende ook een compensatie van 33% op de eigen bijdragen voor de Wmo. Hierbij is onderscheid nodig tussen maatwerkvoorzieningen, d.w.z. persoonlijke voorzieningen, en algemene voorzieningen, zoals maaltijdbezorging en lokaal vervoer.

Uitkomsten onderzoek eigen bijdrage Wmo-maatwerkvoorzieningen

Bijdrage Wmo maatwerk	Compensatie		Vorm compensatie			
	Compensatie	Voorwaarden	Verlaging uurtarief	Verlaging maximum	Kwijtschelding tot 120%	Kwijtschelding boven 120%
<i>Bernheze</i>	Ja	Alle voorzieningen	-	-	-	Ja
<i>Boxtel</i>	Nee	-	-	-	-	-
<i>Heusden</i>	Ja	Alle voorzieningen	-	-	-	Ja
<i>Land van Cuijk</i>	Ja	Alle voorzieningen	-	-	-	Ja
<i>Maashorst</i>	Nee	Verwijzing	-	-	-	-
<i>Meierijstad</i>	Ja (Excl. beschermd wonen en intramuraal_	Alle voorzieningen	-	-	-	Ja
<i>Boekel</i>	Nee	Verwijzing	-	-	-	-
<i>St Michielsgestel</i>	Ja	-	-	-	Ja	-
<i>Oss</i>	Ja	Via bijzondere bijstand	-	-	-	-
<i>Den Bosch</i>	Ja	-	-	-	-	-
<i>Vught</i>	Nee	-	-	-	-	-

Voor maatwerkvoorzieningen hebben 4 van de onderzochte gemeenten in Noordoost Brabant hiervoor een compensatieregeling: Bernheze, Heusden, Meierijstad, en wel voor alle maatwerkvoorzieningen. St. Michielsgestel en Den Bosch kennen via de bijzondere bijstand een compensatie in de vorm van een kwijtschelding. Ook Boekel verwijst naar de bijzondere bijstand of de collectieve zorgverzekering.

Drie gemeenten hebben geen compensatie voor de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen: Boxtel, Maashorst en Vught.

Het voormalige kabinet was overigens voornemens om per 2026 de eigen bijdrage Wmo inkomensafhankelijk te maken.

Voor Noord Limburg geldt het volgende. Behalve Venlo en Venray kennen de gemeenten een compensatie voor de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen in de Wmo. Venray geeft wel aan dat enkele voorzieningen binnen de Wmo zijn vrijgesteld van een eigen bijdrage. 'In die zin is geen sprake van compensatie voor rolstoelen & kindvoorzieningen (kind <18 jaar).' Venlo geeft aan dat automatische deuropeners in een gemeenschappelijke ruimte en woningaanpassing voor een minderjarige cliënt worden gecompenseerd.

In Gennep wordt de eigen bijdrage kwijtgescholden. Er is geen eigen Bijdrage verschuldigd tot 120% wsm. 'Met uitzondering van de maatwerkvoorzieningen Beschermd Wonen of Opvang zoals aangegeven in artikel 11 lid 1 van deze verordening.'

Peel en Maas verwijst naar de verordening. Horst aan de Maas werkt via de collectieve ziektekostenverzekering. De gemeente Bergen heeft in haar Wmo-verordening geen compensatie/kwijtschelding van de eigen bijdrage. Via de aanvullende zorgverzekering kan men wel de vergoeding van de eigen bijdrage terug ontvangen voor de maatwerkvoorzieningen Wmo.

Beesel compenseert via de bijzondere bijstand of het simpelweg niet in rekening brengen van de eigen bijdrage, zulks ter beoordeling van de Wmo consulent, bijvoorbeeld bij zorgwekkende zorgmijders, om de drempel tot acceptatie van hulp te verlagen.

Het voornemen is om per 2026 de eigen bijdrage Wmo inkomensafhankelijk te maken.

4.7 Compensatie eigen bijdrage Wmo algemene voorzieningen

Onderstaande tabel heeft betrekking op Noordoost Brabant:

	Compensatie	Verwijzing	Inkomensgrens	Verlaging maximum	Kwijtschelding tot 120%	Kwijtschelding boven 120%	Voor welke voorzieningen
<i>Bernheze</i>	Ja	-	150%	-	-	Ja	rolstoel, regiotaxi, parkeerkaart
<i>Boxtel</i>	g.a.	-	-	-	-		
<i>Heusden</i>	Ja	-	120%	Ja	-	Ja	Boodschappen-dienst, klussendienst
<i>Land van Cuijk</i>	Geen eigen bijdrage	-	-	-	-	Ja	
<i>Maashorst</i>	-	Ja (naar bijstand, zorgverzekering)	-	-	-		
<i>Meerijstad</i>	Ja	-	110%	-	Tot 110%	Ja	g.a.
<i>Boekel</i>	-	Ja	-	-	-	-	
<i>St. Michielsgestel</i>	g.a.	-	-	-	Ja	-	
<i>Den Bosch</i>	-	Ja (naar bijstand, zorgverzekering)	-	-	-	-	
<i>Vught</i>	Ja	-	120%	-	-	-	g.a.

Wat betreft compensatie voor de eigen bijdrage voor algemene Wmo-voorzieningen zijn er 4 gemeenten in Noordoost Brabant die dit doen: Bernheze, Heusden, Meerijstad en Vught. Boekel, Boxtel, Sint Michielsgestel en Maashorst verwijzen naar de bijzondere bijstand of collectieve zorgverzekering. Den Bosch kent bij de bijzondere bijstand een kwijtschelding, zonder verdere specificatie voor welke voorziening en welke inkomensgrens (zie tabel).

Bernheze springt er positief uit met een inkomensgrens van 150% van het minimum. Land van Cuijk vraagt geen eigen bijdrage. Van Boxtel en St. Michielsgestel is geen antwoord ontvangen op deze vraag.

In Noord Limburg bieden de gemeenten Gennep, Beesel en Venray geen compensatie voor de eigen bijdrage van de algemene voorzieningen in de Wmo. Horst aan de Maas, Peel en Maas en Venlo wel In Bergen betreft het maatwerk.

In Venlo hangt het af van de voorziening en de inning. In Peel en Maas kunnen via de bijzondere bijstand alle noodzakelijke kosten worden vergoed, in Horst aan de Maas via de bijdrage maatschappelijke participatie voor volwassenen 1 maal per jaar, tot 120% van wsm.

Standpunten Lokale netwerken van de FNV

De lokale FNV-netwerken Limburg Noord, Regio Venlo en 's-Hertogenbosch maken zich hard voor een gehele of tenminste een aanzienlijke compensatie van de eigen bijdrage voor de Wmo voor chronisch zieken en mensen met een beperking met een inkomen tot 150% van het minimum.

4.8 Mantelzorgwaardering

Het mantelzorgcompliment, zoals de voorheen landelijke regeling genoemd werd, kende aan mantelzorgers jaarlijks een bedrag uit van aanvankelijk €250, vanaf 2011 €200. Het bedrag werd uitgekeerd via de SVB en wie mantelzorger was werd door het CIZ geregistreerd. Per 2015 is deze regeling overgeheveld naar gemeenten. Zij krijgen daarvoor een budget van 6,62% van het Wmo-budget. De gemeenten zijn vrij in de invulling van dit budget.

Uitkomsten onderzoek

Het beeld van de onderzochte gemeenten in Noordoost Brabant is als volgt. Vier gemeenten verstrekken jaarlijks een vast bedrag: Boekel € 60 (+ jaarlijkse bijeenkomst), Land van Cuijk €100, Den Bosch €50 en Maashorst €200. Maashorst is hiermee de enige gemeente die het mantelzorgcompliment op het oude niveau heeft gehandhaafd. Bij de overige gemeenten is de waardering op een andere manier vorm gegeven. Bernheze heeft een mantelzorgwaardering, welke is niet nader is gespecificeerd. De gemeenten Boxtel en St. Michielsgestel geven een cadeaubon, een jaarlijkse bijeenkomst, en een vergoeding van telefoonkosten en een parkeervergunning.

De gemeente Heusden geeft in overleg met Steunpunt Mantelzorg ieder jaar een attentie. Meierijstad verstrekt een cadeaubon van €60. In Vught worden mantelzorgers jaarlijks in het zonnetje gezet. In Land van Cuijk kunnen jongeren (8-23) die opgroeien met een ziek, gehandicapt of verslaafd familielid een waardering aanvragen ter waarde van €30.

In Noord Limburg bleek de situatie als volgt. Alleen Venray kent een vast jaarlijks bedrag voor mantelzorgers van 130 euro - of 140 euro als cadeaubon.

Cadeaubonnen worden verstrekt in Gennep (€100) Horst (€150, indien dit past - zie opmerking), Bergen (€50) en Venlo (€75). Beesel geeft aan wel tijdens de coronabeperkingen een cadeaubon te hebben verstrekt omdat toen geen fysieke mantelzorgwaarderingsactiviteiten konden worden georganiseerd.

Bergen verstrekt naast de cadeaubon een jaarlijkse attentie. Gennep en Horst aan de Maas organiseren hiernaast ook een jaarlijkse bijeenkomst.

De gemeente Peel en Maas 'geeft in samenspraak met het mantelzorgforum en het Steunpunt Mantelzorg invulling aan de waardering van mantelzorgers die zorg verlenen aan burgers van de gemeente Peel en Maas.'

De gemeente Horst aan de Maas kent een vergoeding van bepaalde kosten, zoals een parkeervergunning of reis- en/of telefoonkosten. 'We kijken per situatie wat de mantelzorger nodig heeft om de zorg die hij/zij verleend vol te houden en overbelasting te voorkomen. We hebben dus geen generieke cadeaubon, we kijken per keer wat nodig is om de mantelzorger te ontlasten. Dat kan in de vorm van een cadeaubon zijn (voor max €150), tegen gereduceerd tarief hulp in het huishouden inkopen, activiteiten tijdens de dag vd mantelzorg, het steunpunt mantelzorg vanuit Synthese, logeerszorg, etc.'

Beesel heeft regelmatig gratis bijeenkomsten en cursussen voor mantelzorgers. Ook kent men in deze gemeente jaarlijkse maaltzorgwaarderingsactiviteiten met maaltijd rondom de dag van de mantelzorg zoals een high-tea, wandeling, filmavond. Jaarlijks een bloemetje op aanvraag, maandelijkse gespreksgroep, maandelijkse danssalon, inzet van vrijwilligers en respijtzorg. Beesel is dus zeer actief en voert zelf de dienst mantelzorgondersteuning in eigen beheer uit voor haar inwoners, middels het Steunpunt Mantelzorg Beesel.

Horst aan de Maas, Bergen en Venray vermelden dat zij ook een steunpunt Mantelzorg financieren.

Standpunten Lokale netwerken van de FNV

Ten opzichte van het landelijk mantelzorgcompliment van €200 worden mantelzorgers in bijna alle onderzochte gemeenten nog maar minimaal beloond voor hun doorgaans gratis verleende hulp, waarbij zij veelal zelf allerlei kosten voor vervoer, telefoon, waskosten e.d. voor hun rekening nemen. Het werk van mantelzorgers betekent een flinke besparing op de professionele zorg. Een geldelijke beloning geven slechts een aantal gemeenten, die niet in de buurt komt van het landelijk mantelzorgcompliment. De overige gemeenten volstaan met een cadeaubon, korting pas of een jaarlijkse lunch. Het gaat dan vrijwel alleen om de groep zwaar belaste mantelzorgers. Zij zorgen 21 uur of meer per week.

Volgens de FNV is het aan de gemeenten toegekende budget meer dan voldoende om een hogere geldelijke beloning aan deze groep te verstrekken. In Den Bosch bijvoorbeeld is het beschikbare budget € 1 miljoen. Als dit budget volledig besteed zou worden aan de groep van 4.000 zwaar belaste mantelzorgers zou dat neerkomen op € 250 per mantelzorger, in plaats van € 50 wat zij nu krijgen. Omdat dit budget bij de overdracht naar gemeenten niet geoormerkt is zijn de gemeenten vrij in de besteding ervan. Het loont de moeite om in alle gemeenten te vragen

naar het bedrag dat door het Rijk is toegevoegd aan het Wmo-budget voor mantelzorgwaardering (6,62% van het Wmo budget) en de besteding van dit mantelzorgbudget.

De lokale FNV-netwerken Limburg Noord, Regio Venlo en 's-Hertogenbosch bepleiten daarom dat het mantelzorgbudget zoveel mogelijk moet worden besteed aan een geldbedrag voor in ieder geval de groep zwaar belaste mantelzorgers.

4.9 Onderzoek naar (niet-)gebruik van minima-regelingen

Een relativerende opmerking is noodzakelijk over het 'niet-gebruik van voorzieningen'. Een gemeentelijke overheid stelt regels op die aangeven met welk inkomen en onder welke andere voorwaarden je in aanmerking komt voor verschillende regelingen, wanneer je inwoner van die gemeente bent. Het is de vraag in hoeverre iedereen die *recht* heeft op financiële ondersteuning en hulp, hiervan ook daadwerkelijk *gebruik* maakt.

Niet iedereen met een laag inkomen is in beeld bij de gemeente. FNV maakt zich met name zorgen om de toegenomen groep werkenden die niet kan rondkomen van zijn/haar inkomen. Werkgevers hebben hier ook een taak in het verwijzen naar de gemeente. FNV blijft zich inzetten voor verbeteringen van salarissen met name aan de onderzijde van het loonebouw, via betere Cao's.

In een extern onderzoek (najaar 2023) in de gemeente Meierijstad bleek dat de helft van de rechthebbenden niet wordt bereikt, onder meer door ingewikkelde aanvraagprocedures. Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat in onze gemeenten het niet-gebruik min of meer dezelfde omvang heeft. FNV vindt het zeer gewenst dat daar ook onderzoek naar gedaan wordt. En dat maatregelen getroffen dienen te worden om dit niet-gebruik terug te dringen. FNV wil dat gemeenten uitgaan van vertrouwen en zo laag mogelijke drempels hanteren voor deze minima-regelingen.

Uit het onderzoek naar gemeenten in Noordoost Brabant uit 2023 hebben vier gemeenten gereageerd op de vraag over niet-gebruik van minimaregeling. Namelijk de gemeenten Bernheze, Land van Cuijk, Meierijstad en Den Bosch.

Bernheze verwees naar een onderzoek van het Nibud naar het minimabeleid in de gemeente, dat als ruimhartig beoordeeld werd. Het niet-gebruik was niet onderzocht; de gemeente Den Bosch antwoorde dat men zich aansluit bij landelijke inschattingen; en de gemeente Meierijstad liet weten dat het onderzoek lopende is en dat is inmiddels dus afgerond. Hierin staat onder meer dat slechts 45% van de huishoudens die daar recht op hebben, gebruik maakt van de participatieregeling.

Land van Cuijk meldt dat inzet op niet-gebruik is opgenomen in het onlangs vastgestelde beleidsplan 'Op weg naar bestaanszekerheid'. Hier waren nog geen conclusies over te delen.

Standpunten Lokale netwerken van de FNV

Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat in andere gemeenten het niet-gebruik min of meer dezelfde omvang heeft. Maatregelen dienen getroffen te worden om dit hoge niet-gebruik terug te dringen. De FNV wil dat gemeenten uitgaan van vertrouwen en zo laag mogelijke drempels hanteren voor deze minima-regelingen.

Informatievoorziening en voorlichting

De FNV stelde ook een vraag over de voorlichting over minimaregelingen door gemeenten.

Bijna alle gemeenten maken hiervoor gebruik van berichten in de lokale media, voorlichting aan en via maatschappelijke organisaties en gebruik maken van communicatiecampagnes van samenwerkingspartners. Informatiebijeenkomsten in wijken worden door bijna alle gemeenten georganiseerd.

De gemeente Bernheze geeft bovendien aan een communicatieplan te ontwikkelen voor onder andere social media. Land van Cuijk meldt aangesloten te zijn bij Geldplannen van het Nibud en Geldfit.nl van waaruit inwoners ook doorverwezen kunnen worden.

4.10 Overige minima-regelingen

In de vragenlijst hebben we voor dit onderwerp onderscheid gemaakt tussen minimaregelingen voor volwassenen, schoolgaande jeugd en senioren. De antwoorden hebben per gemeente het overzicht opgeleverd dat in **Bijlage 1: overzicht overige gemeentelijke minimaregelingen Noordoost Brabant** en **Bijlage 2: Overige gemeentelijke minimaregelingen Noord Limburg** zijn opgenomen.

In deze bijlage zijn alleen de regelingen vermeld die niet reeds elders in deze rapportage zijn gemeld, zoals de collectieve zorgverzekering. Verder is opgenomen wat gemeenten zelf hebben aangegeven in hun antwoorden, waaronder (tijdelijke) landelijke regelingen (energietoeslag) en liefdadigheid door externe ideële organisaties als de Voedselbank en Stichting Leergeld. En er zijn, zij het steeds minder ruim, mogelijkheden om via de aangifte inkomstenbelasting aftrekposten op te voeren. De (gedeeltelijke) kwijtschelding van gemeentelijke belastingen dient hier niet onvermeld te blijven. Deze is niet onderzocht.

Ook kennen gemeenten meerdere regelingen om mee te kunnen doen aan culturele, sport- of andere maatschappelijke activiteiten. Men noemt dit 'meedoen-regelingen', 'participatieregelingen', 'sportfonds', 'cultuurfonds', soms geregeld met de uitgifte van een minimapas. Ook zijn er vaak regelingen voor kosten van (schoolgaande) kinderen. Hulp bij schulden of bij budgetproblemen worden door gemeenten aangeboden, deels via de gemeentelijke welzijnsorganisatie. Witgoedregelingen voor bijvoorbeeld het vervangen van een defecte of energie slurpende koelkast kennen enkele gemeenten.

Het beeld dat hieruit naar voren komt is dat de meeste gemeenten een aantal regelingen hebben getroffen voor de gaten die vooral sinds de Participatiewet in het sociale domein zijn ontstaan, naast een vrij recent door de rijksoverheid opgelegde regeling voor de energietoeslag. De overige regelingen zijn onvergelijkbaar en verschillen sterk per gemeente. FNV is, zoals bekend, voorstander van een forse verhoging van het minimumloon en daaraan gekoppelde uitkeringen, waardoor mensen van hun inkomen kunnen rondkomen en keuzes maken.

Het aantal en soort regelingen verschilt per gemeente. Sommige gemeenten, zoals Bernheze en Meierijstad hebben een vrij groot aantal regelingen. Vaste bestanddelen bij de meeste gemeenten zijn o.m. een minimapas, de pc-regeling voor de schoolgaande jeugd en reductieregelingen voor maatschappelijke participatie. Ook de kwijtschelding gemeentelijke belastingen wordt vaker genoemd.

Standpunten Lokale netwerken van de FNV

De FNV tekent bij deze regelingen aan dat deze gezien de vele voorwaarden (doelgroep afbakening, loketwerk, voorlichting) waarschijnlijk veel uitvoeringskosten met zich meebrengen. Het zijn in zekere zin noodverbanden als gevolg van jarenlang falend rijksoverheidsbeleid. De FNV is, zoals bekend, voorstander van een forse verhoging van het minimumloon en daaraan gekoppelde uitkeringen.

Voor zover gemeenten daarin beleidsvrijheid hebben, kunnen zij veelal tot een verruiming en verhoging van regelingen besluiten, bijvoorbeeld voor de individuele inkomensvoet en de bijzondere bijstand.

5. Casus Walcheren, in het kort

Hier zal een kort overzicht volgen van de situatie met betrekking tot het sociaal domein in de regio Walcheren, bestaande uit de gemeenten Vlissingen, Middelburg en Veere. De gemeente Vlissingen heeft een zogenoemde artikel 12 status en staat dus onder curatele van de Rijksoverheid vanwege de slechte financiële situatie van de gemeente. De uitwerking van deze status op het sociaal domein illustreert effectief de willekeur en rechtsongelijkheid waaraan Nederlandse burgers in financieel kwetsbare omstandigheden worden blootgesteld.

In de tabel hieronder staat een overzicht van de inkomensgrenzen die worden gehanteerd voor verschillende regelingen.

Walcheren	Fonds cultuur, sport en onderwijs	Regeling chronisch zieken/gehandicapten	Individuele Inkomens toeslag	Collectieve Zorgverzekering	Bijstand voor bijzondere kosten
<i>Vlissingen</i>	110%	110%	110%	110%	110%
<i>Middelburg</i>	130%	110%	110%	130%	130%
<i>Veere</i>	130%	110%	110%	130%	130%

Als je weinig geld hebt, dan ben je in Vlissingen slechter af dan de rest van Nederland. De bezuinigen worden voor een deel neergelegd bij de groep die juist heel hard financiële steun of Wmo ondersteuning nodig heeft. De Walcherse gemeenten Middelburg en Veere hanteren een inkomensgrens van 130% voor minimaregelingen, met uitzondering van de regeling voor chronisch zieken en gehandicapten en de individuele inkomens toeslag. Echter geldt wat betreft de regeling chronisch zieken/gehandicapten dat ingezetenen van Middelburg of Veere aanspraak maken op €250 per kalenderjaar, terwijl inwoners van Vlissingen het met €180 per jaar moeten doen.

Naast dit verschil in de hoogte van de toeslag zijn er nog verdere verschillen. Zo biedt Middelburg een gratis dal vrij abonnement aan voor inwoners ouder dan 12 jaar met een laag inkomen, en Vlissingen en Veere niet. Voor het Jeugdfonds Sport en Cultuur geldt dan weer dat Vlissingen een inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum hanteert, terwijl dit voor Middelburg en Veere 130% is. Daarnaast verschilt de studietoelage voor jongeren met een arbeidsbeperking in de leeftijdscategorie 18 tot 20 jaar ook in hoogte, waarbij achttienjarige studenten in Middelburg aanspraak maken op slechts de helft van de financiële ondersteuning die studenten in Middelburg en Veere kunnen ontvangen:

Leeftijd	Bedrag studietoelage Middelburg en Veere	Bedrag studietoelage Vlissingen
<i>21 jaar en ouder</i>	€ 359,57	€ 359,57
20 jaar	€ 359,57	€ 287,66
19 jaar	€ 359,57	€ 215,75
18 jaar	€ 359,57	€ 179,79
<i>17 jaar</i>	€ 142,04	€ 142,04
<i>16 jaar</i>	€ 124,06	€ 124,06
<i>15 jaar</i>	€ 107,88	€ 107,88

Het afwijkende beleid van Vlissingen is een illustratief voorbeeld van de willekeur waarmee gemeenten het sociaal domein inrichten. Buurgemeenten in Walcheren hanteren ruimhartigere normen in vergelijking met Vlissingen, hetgeen niet te maken heeft met passend 'maatwerk' bij de uitvoering van decentrale wetgeving, op basis van de geobjectiveerde maatstaven rondom de bevolkingssamenstelling en een aansluitend risicoprofiel of uiteenlopende zorgbehoeften die per gemeente verschilt, maar heeft slechts te maken met de stroom van financiële middelen.

In 2021 is het sociaal domein flink 'verbouwd', of uitgekleed, in Vlissingen om een bezuiniging van enkele miljoenen te realiseren. Het aantal zorgaanbieders is beperkt tot twee fusieorganisaties die uitvoering geven aan de zorg in het kader van de Wmo, en die op basis van een raamovereenkomst gecontracteerd zijn en aan de hand van budgetfinanciering zorg verlenen. De wijze van financiering, evenals de inkoopmethode, kunnen sterk verschillen per gemeente. Het achterliggende idee is dat gemeenten op slimme wijze zorg kunnen inkopen bij aanbieders en afspraken kunnen maken over de financiering, om zo goedkoper en effectiever zorg binnen het sociaal domein te organiseren. In het geval van Vlissingen is de gemeente overgestapt van de PxQ-methode van financiering naar budgetplafonds, waarbij gemeenten meer grip krijgen op zorguitgaven maar rechtstreeks door zorgindicaties heen waardoor de zorgplicht vanuit een gemeente in het geding kan komen. Wanneer het plafond bereikt is droogt de dienstverlening op, los van geobjectiveerde zorgindicaties waardoor de rechtspositie van cliënten niet automatisch gewaarborgd is.

Verschillende (oppositie)partijen in Vlissingen en de FNV tijdens onze spreekuren krijgen inderdaad veelvuldig signalen door dat er bekibbeld wordt op zorgindicaties en er minder uur aan zorg wordt verleend dan oorspronkelijk geïndiceerd.⁸ In de praktijk wordt de wijze van financiering dus ingezet als middel om gemeentelijke tekorten dicht te lopen in plaats van de zorg slimmer te organiseren en veroorzaken deze verschillen in de praktijk uiteenlopende effecten tussen gemeenten met betrekking tot bijvoorbeeld de lengte van wachtlijsten, de kwaliteit van zorg of de rechtspositie van cliënten. Ook op de gebieden van inkoopmethode en financiering binnen het sociaal domein ontstaan dus ongelijke situaties tussen gemeenten.

Op deze manier zijn minimahuishoudens en hulpbehoevenden in Vlissingen kind van de rekening gemaakt om het financiële huishoudboekje van de gemeente in evenwicht te brengen, terwijl het idee achter de decentrale wetgeving van het sociaal domein was om passende zorg slim in te richten op een bestuurlijk niveau dat dicht op de praktijk staat, zodat kansen en mogelijkheden benut konden worden die zich aan het zicht onttrekken van het landelijk niveau. Wat er in dit geval gebeurd is niet een kwestie van zorgvoorzieningen slimmer inrichten op basis van lokale kennis over aanbieders en cliënten, maar in plaats daarvan het aanbod inperken om de financiële tekorten van de gemeente dicht te lopen. Wanneer niet in de eerste plaats gekeken wordt naar passend en effectief zorgaanbod maar de financiële draagkracht of situatie van de gemeente, dan krijgen inwoners te maken met de willekeur van de gemeentelijke beleidsvrijheid.

De uitwerking hiervan op persoonlijke levens kan groot zijn. De casus van Jennifer woonachtig in Vlissingen is inmiddels breed bekend. Zij heeft een bindweefselandoening waardoor ze voor een groot deel van hulp in onder meer het huishouden en de zorg voor haar kind afhankelijk is. Toen ze aanklopte bij de gemeente kreeg ze niet de hulp die ze nodig heeft maar werd in plaats daarvan voorgesteld om haar dochter uit huis te plaatsen en onder te brengen bij een pleeggezin. Zulke maatregelen gaan in tegen het VN-verdrag Handicap, waarin het recht op gezinsleven staat opgetekend.⁹ Jennifer heeft deze situatie als traumatiserend ervaren en heeft met veel moeite inmiddels meer ondersteuning weten te regelen.

Dit is één van de uitwassen van het beleid vanuit Vlissingen dat met haar zorgbeleid primair aanstuurt op bezuinigen ten koste van de zorgplicht, rechten en rechtspositie van kwetsbare minimahuishoudens. Volgens de FNV is het onnodig om de bezuinigingen door te rekenen naar de minima. Er zijn andere mogelijkheden om te bezuinigen of om extra inkomsten te genereren voor de gemeente.

⁸ Zie bijvoorbeeld: AD, 6 maart 2024, “SP Vlissingen begint zwartboek over regelingen voor minima en zorg” en leder(in), 13 maart 2024, “In de media: Vlissingen is niet de enige gemeente die VN-verdrag Handicap schendt”

⁹ leder(in), 13 maart 2024, “In de media: Vlissingen is niet de enige gemeente die VN-verdrag Handicap schendt”

Nawoord

Deze verkenning onderschrijft het idee dat er sprake is van een rechtsongelijkheid in het sociaal domein, vanwege de decentralisaties die hebben plaatsgevonden op dit terrein. De vormen van ongelijkheid waarmee inwoners van verschillende gemeenten te maken krijgen zijn uiteenlopend. Ze variëren van de sterkte van rechtspositie vanwege verschillende vormen van financiering, de kwaliteit en toegang tot voorzieningen, en de hoogte van toeslagen, tot de inkomens- en vermogensgrenzen om in aanmerking te komen voor minimaregelingen, de rente op sociale leningen, waarvoor bepaalde toeslagen gebruikt mogen worden, of compensatie voor het eigen risico. Naast het onoverzichtelijke oerwoud aan regelingen is er ook sprake van een wirwar aan organisaties en instellingen die betrokken zijn bij de uitvoering van zorgtaken.

We hebben hierbij verwezen naar een aantal regio's of clusters van gemeenten verspreid over Nederland, zoals de regio's Haaglanden-Rotterdam, Walcheren, Noordoost Brabant en Noord Limburg, naast een aantal willekeurig gekozen (middel)grote gemeenten om aan te tonen dat minimaregelingen en armoedebeleid kriskras door elkaar lopen.

Aan de hervorming en decentralisatie van het sociaal domein lagen een aantal uitgangspunten ten grondslag:

- Door zorg en ondersteuning op lokaal niveau te organiseren zou heter beter mogelijk zijn om vroegtijdig, lichtere vorm van integrale hulp te verlenen, om zware en dure ondersteuning op een later moment te voorkomen;
- Decentraal werken zou ook tot een effectievere integrale werkwijze lijden, door verbindingen tussen de domeinen te leggen, zodat bijvoorbeeld de effecten op lange termijn voor de Participatiewet meegewogen worden bij het selecteren van een interventie in het kader van de Jeugdwet. Hierdoor zou de samenhang binnen het sociaal domein versterkt worden, wat gepaard zou gaan met het remmen van de kosten;
- Door de activering van het eigen oplossende vermogen binnen het sociaal netwerk van burgers zou de (maatschappelijke) participatie van bewoners groeien, waardoor mensen en de samenleving meer zorg voor elkaar zouden dragen en het zorgstelsel op termijn duurzamer zou worden.

Aan de hand van deze verwachtingen werd ingezet op het drukken van de uitgaven in het sociaal domein, maar deze prognose is niet gerealiseerd. Daarentegen is de complexiteit en ongelijkheid enorm toegenomen. De FNV acht het noodzakelijk om het sociaal domein te hervormen om het toegankelijk en betaalbaar te houden.

- De FNV is van mening dat woonplaats niet doorslaggevend mag zijn voor de vorm en mate van ondersteuning die mensen ontvangen. Er moet een einde worden aan de postcodeleerij. Daarom moet grens voor ondersteuning van huishoudens om en nabij het sociaal minimum op landelijk niveau omhoog bijgesteld worden naar 150% zodat alle Nederlanders in dezelfde omstandigheden recht hebben op dezelfde mate en vorm van ondersteuning;
- De complexiteit van regeling moet sterk teruggedrongen worden en er moet duidelijk gecommuniceerd worden wanneer je waarop recht hebt om toegang tot toeslagen en regelingen voorspelbaar en eenvoudig te maken. Daarmee wordt niet-gebruik van sociale regelingen teruggedrongen;
- De totale belastingdruk moet opnieuw progressief ingericht worden, zodat de zwaarste schouders de meeste lasten dragen en publieke voorzieningen toegankelijk en betaalbaarder worden.

Met andere woorden, de FNV wil een einde aan de grote verschillen in armoedebeleid, wmo, jeugdzorg en beschut werk per gemeente. Elke gemeente mag min of meer zelf bepalen wat de regels en eisen zijn voor iemand die hulp wil aanvragen. Deze verschillen zorgen voor ongelijkheid en onrechtvaardigheid.

Het Sociaal Domein moet geen Postcodeleerij zijn. Iedereen in Nederland die hulp nodig heeft of ondersteuning, moet dat krijgen. Ongeacht waar iemand woont. We hebben landelijke wetgeving nodig waar de gemeente wel positief op mag afwijken, maar nooit negatief. En dan natuurlijk wel op onze FNV-eisen gebaseerd. De FNV pleit onder meer voor de onderstaande punten.

Zorg dat het niet uitmaakt waar je woont, of je wel of niet een minimavoorziening krijgt

Per gemeente verschillen de voorwaarden en het aanbod van minimavoorzieningen. Dat betekent dat je in de ene gemeente beter af bent dan de andere. De FNV vindt dat landelijk moet worden bepaald wat de ondergrens is waar gemeenten zich minimaal aan moeten houden. Die ondergrens van inkomen moet wat de FNV betreft liggen op 150% van het Wettelijk sociaal minimum.

Daarnaast vindt de FNV dat gemeenten de armoedemiddelen die ze krijgen, 100% moeten benutten. Landelijk moeten er dus niet alleen kaders worden meegegeven, maar moet geld ook geormerkt worden voor bepaalde doelen. Wat de FNV betreft moeten in ieder geval de volgende minimavoorzieningen worden meegenomen:

- **Individuele inkomenstoelage:** Mensen die langdurig een laag inkomen en weinig vermogen hebben kunnen een individuele inkomenstoelage aanvragen bij de gemeente. Het verschilt per gemeente wanneer je in aanmerking komt en hoe hoog de toeslag is. Waar je in sommige gemeenten 5 jaar op bijstandsniveau moet hebben geleefd, kom je bij andere gemeenten in aanmerking als je een jaar minder dan 130% van het minimumloon hebt verdiend. De bedragen lopen ook uiteen, in de ene gemeente krijg je 85 euro, in de andere 500 euro. De FNV vindt dat de individuele inkomenstoelage na 3 jaar laag inkomen moet worden toegekend, en dat het maximaal toegestane bedrag uitgekeerd moet worden.
- **Bijzondere bijstand:** Bij de bijzondere bijstand geldt hetzelfde. Dit is een extra vergoeding voor kosten die noodzakelijk zijn en niet vaak gemaakt hoeven te worden, zoals voor een wasmachine of rechtsbijstand. Maar per gemeente verschilt wanneer je in aanmerking komt, en waar de bijstand voor mag worden aangevraagd. Wij pleiten ervoor dat de bijzondere bijstand altijd een gift is, en altijd beschikbaar is voor rechtsbijstand, witgoed en noodzakelijke medische kosten.
- **Kindpakketten:** Gemeenten krijgen geld van de landelijke overheid om kinderarmoede tegen te gaan. Het gaat bijvoorbeeld om geld voor een laptop, cultuur- en sportvoorzieningen. Gemeenten bepalen zelf wat zij inwoners aanbieden en wanneer een kind in aanmerking komt. Kinderen van ouders die tot 150% van het sociaal minimum verdienen en van ouders die schulden hebben, zouden overall recht moeten hebben op deze kindpakketten.
- **Collectieve zorgverzekeringen:** Ook hier verschilt het aanbod per gemeente, naast de kosten die bewoners zelf moeten maken. Als je 1500 euro verdient, kun je in Rotterdam wel een verzekering krijgen, maar in Pijnacker niet. Maar als je fysiotherapie nodig hebt en je mag gebruik maken van de polis, kun je beter in de laatste gemeente wonen. Want daar krijg je een stuk meer behandelingen vergoed. De FNV pleit voor toegang tot een collectieve zorgverzekering voor mensen tot 150% van het sociaal minimum.
- **Studietoelage voor mensen met een erkende beperking:** Ook hier maakt het veel uit in welke gemeente je woont. De bedragen van de toelage verschillen niet alleen, ook wanneer je er recht op hebt. Wij pleiten voor een studietoelage van 300 euro per maand voor mensen met een erkende beperking.

Zorg dat het niet uitmaakt waar je woont, of je wel of niet hulp bij de huishouding krijgt of hoeveel uur.

De FNV pleit voor recht op maatwerkvoorzieningen en recht op PGB, waar je ook woont. Daarnaast zou voor mensen die tot 150% van het sociaal minimum verdienen, de hulp gratis moeten zijn.

Zorg dat het niet uitmaakt waar je woont, of je een beschutte werkplek krijgt, of onvrijwillig aan de kant blijft staan.

Een groot deel van de mensen met een indicatie voor beschermt werk staat nog aan de kant. Zij wachten op hun gemeente om ze naar beschermt werk te begeleiden. Een baan waar ze recht op hebben. De verschillen tussen de gemeenten zijn groot. Als iemand met een indicatie beschermt werk in bijvoorbeeld Amersfoort of Maastricht woont, heeft die persoon pech want deze gemeenten scoren zeer laag op het realiseren van de aantallen beschutte banen waarvoor zij aan de lat staan. Andere gemeenten doen het veel beter.

De FNV wil dat gemeenten het budget dat ze ontvangen voor beschermt werk, ook echt hieraan uitgeven. En dat de banen waar mensen met een indicatie beschermt werk recht op hebben, daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Daarnaast zijn werkzoekenden met een arbeidsbeperking die een indicatie hebben voor de banenafpraak, ook sterk afhankelijk van de gemeente om hen naar werk te begeleiden. Sommige gemeenten doen dit succesvol, maar in andere gemeenten gebeurt dit niet of in beperkte mate.

De FNV wil dat er recht komt op (begeleiding naar) werk voor mensen met een arbeidsbeperking via sociale ontwikkelbedrijven. Dat geeft werkzoekenden met een arbeidsbeperking de mogelijkheid om zich te melden op een plek waar ze geholpen kunnen worden om hun eigen geld te verdienen en zich te ontplooiën met betaald werk. Daarvoor is meer geld nodig vanuit het Rijk, die ook voorwaarden stelt aan gemeenten en die maakt dat investeren in werk door gemeenten loont.

Dankwoord

In het bijzonder willen we de volgende mensen bedanken voor hun bijdrage bij het tot stand laten komen van deze verkenning.

Dank aan oud-onderzoeker Henk Weijnen voor het verwerken van de onderzoeksresultaten van de regio's Noordoost Brabant en Noord Limburg, aan Corinne Simons voor haar ondersteuning hierbij, en Paul Lempens voor het coördineren ervan. Verdere dank aan de netwerken Lokaal FNV 's-Hertogenbosch, Lokaal FNV Regio Venlo, Lokaal FNV Limburg Noord

Wouter Papenhove willen we bedanken voor het ziektekostenonderzoek.

Maureen van der Pligt danken we voor haar bijdrage en ondersteuning aan het verslag.

Bijlage 1: overzicht overige gemeentelijke minimaregelingen Noordoost Brabant

Hier zijn alleen de regelingen vermeld die niet reeds elders in deze rapportage zijn gemeld, zoals de collectieve zorgverzekering. De weergave is verder conform wat gemeenten zelf als antwoord hebben aangegeven, waaronder landelijke regelingen (energietoeslag) en diensten via externe organisaties. Omdat alle gemeenten aangeven dat er geen aparte regelingen zijn voor senioren is dit niet meer benoemd, behalve bij Den Bosch.

Bernheze

Minima-regelingen voor volwassenen: Energietoeslag, maatschappelijk ondersteuningsfonds Bernheze, individuele studietoeslag, maatschappelijke participatie, kwijtschelding van belastingen en brede ondersteuning voor gedupeerden van de toeslagenaffaire.

Minimaregelingen voor schoolgaande jeugd: Computerregeling schoolgaande kinderen, regeling schoolkosten, stichting leergeld en jeugdfonds sport en cultuur.

Boekel

Volwassenen: Participatiefonds, menstruatie uitgifte punt.

Schoolgaande jeugd: Samenwerking met Stichting Leergeld, die een natura verstrekking geven sport, onderwijs, cultuur, fiets, laptop kledingpas, zwemdiploma.

Boxtel

Volwassenen: Energietoeslag, Welzijnsfonds, bijdrage van € 235 voor sport, cultuur, uitjes, deelname aan de maatschappij, studietoeslag.

Schoolgaande jeugd: Computerregeling, voor kinderen op de middelbare school kortingsregeling voor muziekonderwijs Welzijnsfonds, bijdrage van € 335 voor sport, cultuur, uitjes en deelname aan de maatschappij.

Heusden

Volwassenen: minimapas voor maatschappelijke participatie.

Schoolgaande jeugd: minimapas, jeugdsport en cultuurfonds, ondersteuning door lokale stichtingen.

Land van Cuijk

Volwassenen: reductieregeling voor activiteiten (€ 186 per gezinlid per jaar, tot 120% wsm), kwijtschelding gemeentelijke belastingen, schuldhulpverlening, Witgoedregeling bijdrage vervanging huishoudelijke apparaten.

Schoolgaande jeugd: reductieregeling (zie boven), meedoen via Stichting Leergeld (tot 130% wsm, in natura tot € 350).

Maashorst

Volwassenen: activiteitenfonds, collectieve zorgverzekering, voedselbank, studietoeslag, kwijtschelding gemeentelijke belastingen, schuldhulpverlening, energietoeslag, brede ondersteuning voor gedupeerden van de toeslagenaffaire.

Schoolgaande jeugd: kindpakket, bestaande uit: zwemregeling (vergoeding diploma ABC), lidmaatschap sportclub of cultuurvereniging, laptopregeling, schooltas, Stichting Leergeld voor schoolreisjes, kluisjeshuur, fiets naar school, bijdrage peuteropvang, Jeugdsportfonds en jeugdcultuurfonds (subsidie).

Meerijstad

Volwassenen: regeling maatschappelijke participatie (Om deel te kunnen deelnemen aan maatschappelijke-, sociale-, culturele-, sport- en welzijns- activiteiten is er voor inwoners een tegemoetkoming in kosten vrije tijdsbesteding), regeling duurzame gebruiksgoederen meerjarige minima. Dit is een regeling voor inwoners die langer dan 5 jaar op het minimuminkomensniveau leven. Deze financiële tegemoetkoming is ter vervanging van een wasmachine, koelkast, gasfornuis of TV. De Inkomensgrens hierbij is 100% vanwege de aard van de kosten.

Schoolgaande jeugd: PC/computer regeling, regeling schoolkosten, regeling maatschappelijke participatie, samenwerking jeugdfonds sport en cultuur (Sportkansen voor kinderen tussen 4 en 18 jaar of lessen op kunst en cultuurgebied volgen, en geen bijdrage maatschappelijke participatie mogelijk), bijdrage zwemlessen.

St. Michielsgestel

Volwassenen: Welzijnsfonds, bijdrage om mee te doen aan de maatschappij, collectieve zorgverzekering, studietoeslag, energietoeslag.

Schoolgaande jeugd: Kindpakket: vergoeding voor sporten, fiets, culturele activiteiten of schoolkosten, bijdrage in kinder/peuteropvang.

Oss (bron: gemeentelijke website)

Regelingen voor volwassenen: Energietoeslag; Voedselbank; Kledingbank; Ruilwinkel; Stichting Quiet, Met Elkaar, Oss tegen armoede; Deelname aan sociale, culturele en maatschappelijke activiteiten: € 150 per jaar per gezinslid.

Regelingen voor (schoolgaande) jeugd: Studietoeslag: voor 15-jarigen die door medische beperkingen niet kunnen werken: voor 15-jarigen € 100,30 per maand, oplopend tot € 334,34 voor 21-jarigen en ouder; Regeling Meedoen: gratis zwemdiploma (5-12 jaar); Tegemoetkoming voor kinderen peuteronderwijs: € 50 per jaar, voor voortgezet onderwijs € 300 per jaar per kind.; Stichting Jeugdfonds Sport en Cultuur; Solidariteitsfonds scholen voortgezet onderwijs; Stichting Leergeld.

's-Hertogenbosch

Volwassenen: Bossche Ondersteuningsfonds; Tijdelijke witgoedregeling; Energietoeslag Schoolgaande jeugd: Stichting Leergeld; Jeugdfonds Sport en Cultuur; Stichting Weekje weg; Quiet Den Bosch; Voedselbank Senioren; Seniorenconsulent Eerste Hulp Bij Geldzaken.

Vught

Volwassenen: Regeling Meedoen, voor sociaal culturele activiteiten. € 168 per persoon per jaar.

Schoolgaande jeugd: Kindpakket (voor kosten fiets, computer, laptop, smartphone kinderen, € 500 per kind per 3 jaar); Jeugdfonds sport en cultuur; Regelingen via stichting Leergeld.

Bijlage 2: Overige gemeentelijke minimaregelingen Noord Limburg

In dit overzicht zijn niet opgenomen de Energietoeslag (landelijk), (gedeeltelijke) kwijtschelding gemeentelijke belastingen (niet onderzocht) en de collectieve aanvullende ziektekostenverzekeringen (elders in deze rapportage besproken) gemeente.

Gemeente	Overige regelingen voor volwassenen	Overige regelingen voor jeugd
Gennep	- sportieve of culturele activiteiten - kledingdag	- sporten - culturele activiteiten - schoolspullen - kledingpakketten - zwemvaardigheidsregeling
Peel en Maas	- Volwassenenfonds Sport en cultuur - Kledingbank - Voedselbank - Energiecoaches - Individuele studietoeslag - Bijstand voor zelfstandigen	- Kledingbank - Voedselbank - Speelgoedbank - St. Leergeld - Jeugdfonds Sport en Cultuur
Horst aan de Maas	- bijdrage maatschappelijke participatie tot 120%; - Gratis adviesgesprek met energiecoach en gratis energie-besparende materialen tot 150% - Woonkostentoeslag	Ondersteuning via stichting Leergeld op het gebied van sport, cultuur, welzijn en onderwijs.
Bergen (L)	- Participatiefonds (110%); - Met de Vincentius Stichting: maatschappelijk noodfonds voor gezinnen die tussen de wal en het schip vallen;	- Jeugdfondsen Sport en Cultuur - Participatiefonds (maatschappelijke activiteiten, sport en cultuur) - Tegemoetkoming schoolkosten via Stichting Leergeld - Diplomazwemmen voor kinderen in gezinnen met een laag inkomen - Kledingpakketten voor kinderen in gezinnen met laag inkomen (pilot start binnenkort) - Alle jeugdregeringen tot 130% wsm
Venlo	- Meedoenregeling via Stadspas - Vergoeding ID-kaart of verblijfsvergunning - Menstruatieuitgiftepunten - Voedselbank Venlo - Kledingbank Venlo	- Jeugdfonds Cultuur & Sport - Stichting Leergeld (fiets, zwemlessen, laptop, studiekosten MBO-BOL-opleiding)
Venray	- Meedoenbudget - TERZ (Tegemoetkoming eigen risico zorgverzekering) - Studietoeslag	- Meedoenbudget - Jeugdfonds Sport & Cultuur - Leergeld